

z 1264/I

~~8524~~
C
MUZ 1264/I

HARCÁSZATI FELADATOK

I. FÜZET.

ALAPFOGALMAK A HARCÁSZATI VEZETÉS TERÉN.

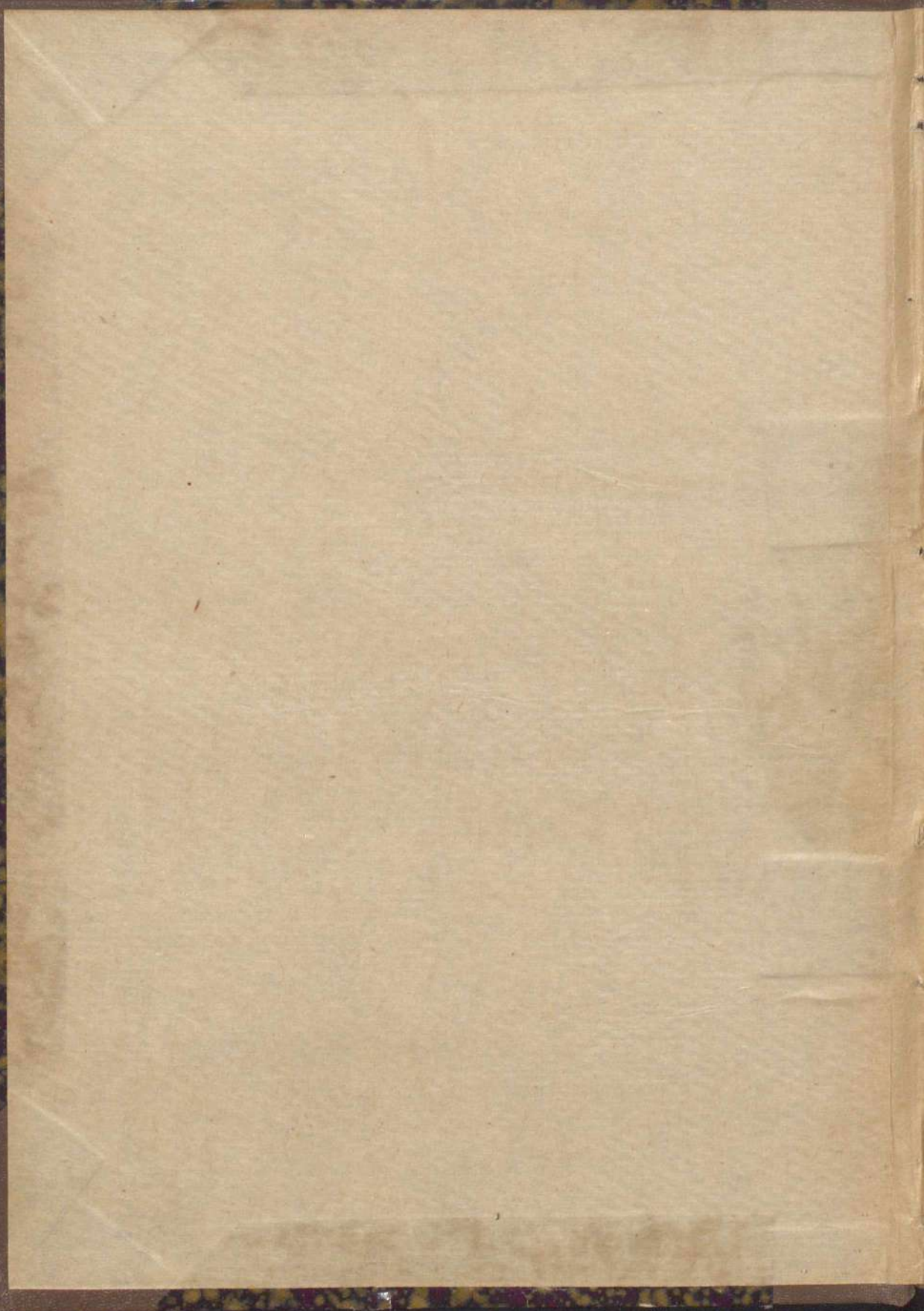
TARTALOM:

BEVEZETÉS	3. oldal
I. ALAPFOGALMAK ÉS ELNEVEZÉSEK	4. oldal
II. HARCÁSZATI ALAPELVEK	10. oldal
III. A HARCÁSZATI VEZETÉS PARANCSTECHNIKAJA	32. oldal

H-109/I

BUDAPEST, 1934.

KIADJA: A BUDAPESTI HONVÉD TISZTI SZABÁLYZATISMERTETŐ TANFOLYAM.

MUZ 1264/I ~~2927~~

H-109/i

HARCÁSZATI FELADATOK

I. FÜZET.

ALAPFOGALMAK A HARCÁSZATI VEZETÉS TERÉN.

TARTALOM:

BEVEZETÉS	3. oldal
I. ALAPFOGALMAK ÉS ELNEVEZÉSEK	4. oldal
II. HARCÁSZATI ALAPELVEK	10. oldal
III. A HARCÁSZATI VEZETÉS PARANCSTECHNIKÁJA	32. oldal

BUDAPEST, 1934.

KIADJA: A BUDAPESTI HONVÉD TISZTI SZABÁLYZATISMERTETŐ TANFOLYAM.

E 1984

+

ELLENŐRIZVE 1974.

ELLENŐRIZVE: 1973.

Leltározva 2010

BEVEZETÉS.

A mult nagyszerű fegyvertényeinél a győzelem titkát — legalább is a harcászat terén — mindenkor a váratlan alkalmazási módban találhatjuk. Gondoljunk csak a napoleoni háborúkra, a német-francia, angol-bur és az orosz-japán háborúra. De a világháború sem kivétel.

Más szóval: A történelem egyik legkimagaslóbb tanulsága a harcászok számára; hogy *sohasem a számbeli túlsúly, vagy a fölényes fegyverzet, hanem mindenkor az eredeti, ügyes és meglepő alkalmazási mód hozta meg a győzelmet.*

A világháború után sietve megteremtett szabályzatok megadták azt a nagy és általános keretet, amelyen belül a katonai kikézésnek haladnia kellett. *A szabályzatok vezérlő elvei, amíg azokat nem módosítják, a katonai vezetők számára irányadók.* A szabályzatok természetüknél fogva azonban csak indokolás nélküli alapelveket, valamint a végrehajtás módjára egészen általános irányelveket tartalmaznak. Ezeket belül a *végrehajtás módjában tág tere nyílik az egyéni szabadságnak.* A technika pillanatnyi állapota, a hadszíntér, évszak, időjárás, az emberanyag mineműsége, a várható ellenfél felkészültsége, erőviszonyai és harcmodora, stb. stb. mindmegannyi tényező, amelyekre a szabályzatok egyáltalán nem, vagy csak igen csekély útmutatással szolgálhatnak.

A szabályzatok adta kereten belül a harcásznak szüntelenül a jobb, helyesebb és hatásosabb alkalmazási módot kell keresnie. Minél gyengébb és fogyatékosabb eszközök állanak a katona rendelkezésére, annál elemibb kötelessége, hogy a szerény eszközök ügyes és meglepő *alkalmazási* módjával próbálja számbeli és technikai alsóbbrendűségének kiegyenlítését.

Már Napoleon szerint is minden 10 esztendőben revízió alá kellett venni a harcmodort. *) Napoleon még egy évtizedben látta a határt, mert elgondolása szerint rövidebb idő alatt a fegyverzetben,

*) Érted alatta a »harceljársást«. Az az érzésünk, hogy ez a kifejezés találób a »Kampfverfahren« egyszerű fordításánál a »harceljárs«-nál.

felszerelésben számottevő változásra számítani nem kellett. A mai viszonyok között ezt az időközt már nem fogadhatjuk el. És nem elégedhetünk meg azzal, hogy valaki fiatalabb éveiben megtanul valamilyen harcászatot és abból egész életén át élösködik. Amint a technika és tudomány nem nyugszik s állandóan lázasan kutat és folyton újabb és újabb eszközöket talál, a harcászok szelleme sem maradhat tétlen és keresniök kell mind jobb és célszerűbb alkalmazási módokat.

A budapesti honvéd tiszti szabályzatismertető tanfolyam 6 esztendővel ezelőtt adott ki egy füzetsorozatot, amelyben a legjellegzetesebb harcászati cselekmények az alsó vezetés keretében alkalmazó megbeszélések formájában kerültek feldolgozásra.

A most kiadásra kerülő füzetsorozattal hasonló célt óhajtunk szolgálni. Azaz az alsó vezetés számára példák keretében akarunk útmutatást nyújtani arra, hogy az érvényben lévő szabályzatok szellemében milyen módon lehet az alkalmazási módot és a végrehajtást célszerűbb alapokra helyezni.

Természetes, hogy ennél a munkánál a világháború óta eltelt 15 esztendő bőséges tapasztalatait is figyelembe vettük. Ezek a tapasztalatok világosan kidomborították a vezetés számos jellegzetes fogyatékoságát. A vezetés nagyfokú elsematizálódása, az eredetiség és ötletesség hiánya, országunk sajátos viszonyainak és népünk sajátos tulajdonságainak figyelmen kívül hagyása, de főleg az, hogy parancsadásunk színtelen és egyéniségnélküli, azt mondhatnók, »me-revgörcsben szenvedő«, azok a főbb hibák, amelyek vezetésünket általában jellemzik.

A most kiadásra kerülő füzetsorozat, a szabályzatok adta kereten belül, először megvilágítja az általános vezetési elveket sajátos viszonyainkra módosítva. Majd az egyes alkalmazó példák keretében a hangsúlyt mindig a *kifogástalan parancsadásra helyezve*, eme elvek helyes alkalmazási módját mutatjuk be.

Az érintett tételek egyike sem új. Sok esetben az olvasó oly elvekkel fog találkozni, amelyekkel a szabályzatokban, utasításokban, vagy az irodalomban már találkozott. Ily munkánál elkerülhetetlen, hogy a teljesség kedvéért a már ismert tételeket is érintsük.

I. Alapfogalmak és elnevezések.

I. A hadviselés fő elemei:

parancsnokságok, fegyvernemek és szolgálati ágak.

a.) *A parancsnokságok.* Hatáskörük szerint van:
alsó vezetés: gyalogsági parancsnokság, tüzérségi pság, kötelékben lévő lovas vagy gk. dd. pság és ezektől lefelé minden parancsnokság;

középső vezetés: ho, lov. ho, gk. ho., vagy önálló dd. pság-ok;

felső vezetés: a hadtesttől felfelé minden parancsnokság.

b.) *Fegyvernemek:* Szorosan vett harcra hivatott csapatok (gyalogság, lov., tü., légi erő, páncéljárműves csapat, műszaki csapat, folyamerők)

c.) *Szolgálati ágak:* A fegyvernemek harcképességének fenntartása érdekében elengedhetetlen szükségleteket fedezik.

II. Hadrendi megjelölések.

A hadrend az erőknek szervezetszerű — tehát *állandó* jellegű — tagozódása. Ezt elvileg a fővezérség állapítja meg.

A csapatrend az erőknek valamely meghatározott célra való ideiglenes tagozódása.

Seregtest a hadosztálytól (vagy önálló és minden szükséges eszközzel ellátott dandártól) felfelé minden magasabb kötelék.

Magasabb kötelék: Minden kötelék a dandártól felfelé.

Hadműveleti egység: Ama magasabb kötelék, amely önálló feladatok megoldására szükséges mindenféle erővel, eszközzel és szolgálati ággal rendelkezik. (Rendszerint a ho.)

Csapattest: Ezred, önálló zászlóalj, vagy osztály.

Alosztály: A század és hasonló nagyságú egység.

Különítmény: A hadműveleti egységnél kisebb, különböző fegyvernemekből álló, a zömtől nagyobb távolságra, rendszerint önálló feladattal működő erőcsoport.

Csoport: Valamely körülírt feladattal megbízott erő. Ez lehet bármilyen szervezetszerű egység, vagy valamely adott esetre, különböző kötelékekből vagy fegyvernemekből összeállított erő. (Pl.: harc-csoport, szálláscsoport, menetcsoport, stb.)

III. Harctéri cselekmények.

A.) Főcselekmények:

Mozgás,
Harc,
Nyugvás.

B.) Kísérő cselekmények:

Felderítés,
Biztosítás.

IV. Harcvezetési elnevezések.

Harcrend: Az elg. tűzkörletében vagy közvetlen a tűzkörletbe való belépés előtt alkalmazott csoportosítás.

Harceljárás: A harcban megnyilvánuló tevékenység, a tűz és mozgás alkalmazásának módszere.

Harcalakzatok: Megközelítő alakzat, támadó alakzat és védelmi csoportosítás.

Megközelítő alakzat, vagy megközelítés: Az a csoportosítás, amelyet az ellenséges tüzéségi tűzkörletben használunk addig az ideig, amíg az egyes kötelékek támadó alakzatba nem mennek át.

Támadó alakzat vagy támadó csoportosítás: Az a csoportosítás, amikor az erők már mint küzdők és tartalék osztatnak meg.

Küzdők: A csapattesteken, vagy csoportokon belül ama részek, amelyek már határozott támadólagos vagy védőleges feladatot kaptak.

Tartalék: Az erőknek még támadásra vagy védelemre stb. nem alkalmazott része, amely még a parancsnok rendelkezésére áll.

Szétbonakozás: A zászlóalj és ennél nagyobb egységek sugár-szerű széjjelvonása megközelítés céljából.

Tagozódás: A század és ennél kisebb egységek széttagolása megközelítés céljából.

Fel fejlődés: Megközelítő alakzatokból támadó csoportosításba való átmenet.

Lépcső: Visszatartott erő valamely határozott feladattal (pl.: támadásnál a támadás kimélyítésére).

Jobbra vagy balra lépcsőzés: Oly csoportosítás, amelyben egyes részek jobbra vagy balra hátul és oldalt kitolattak.

Jobbra vagy balra előre lépcsőzés: Jobbra vagy balra előre és oldalt kitolt részek.

Szárnyankénti alkalmazás: Egységek egymás mellett.

Lépcsőnként való alkalmazás: Egységek egymás mögött.

Harcsáv: A küzdő egységeknek kiutalt és jobbról, balról körülhatárolt terület.

Főellenállási öv: Az a terület, amelyben a védelemre rendelt csapatok küzdő részeit és fegyvereiket felállítják.

Védőkörlet: A védelmi csoportosítás harcsávja.

Főellenállási vonal: A főellenállási övnek az ellenség felé eső képelt vonala.

Harcelőörsök: A főellenállási öv elé tolt kisebb erők meglepetések elleni biztosításra, esetleg ellenállásra.

Ellenlökés: Kis egységeknek öntevékeny vagy parancsra végrehajtott tüzelőkészítés nélküli ellenakciója.

Ellentámadás: Tüzelőkészítés után tervszerűen végrehajtott ellenakció.

Fészek: Egyes harcgepek, vagy kis puskás csoportok erődítményei.

Támpont: Szakasz, század, esetleg zászlóalj mélységbe tagozott többé-kevésbé összefüggő erődítménye.

Reteszállás: A főellenállási övben oldalozó hatásra előkészített berendezkedés.

Tüzotalom: A saját erőknek az ellenséges hatással szemben tűz segítségével való megsegítése.

Tüzérségi előkészítés: Tervszerű tüzérségi tűz az ellenség élő erejének és anyagi eszközeinek letörése céljából.

Támadási terület megvédése: Az ellenség tüzérségének lefogása, élő erői gyülekezésének és ellenakcióinak megakadályozása.

Tűzzel való elhárítás: Az ellenség támadásának tűzzel való letörése.

Terep ellenőrzés: Lesállásban lévő tüzgép feladata, amíg konkrét célok nem mutatkoztak.

Tűzrendszer: A tüzgépek tervszerű, egymás hatását kiegészítő beállítása.

Központi tü. — ho. tpk-nak alárendelt tü., mely nincs alárendelve sem az egyes harccsoportoknak, sem gyalogsági egységeknek.

A központi tüzérség

*Támogató tü-re és
Távolharctü-re* osztható.

Kísérő tü.: a ho, tü-ből a gy. egységekhez beosztott löv-k.

Rendes hatáskörlet: Támogató ü-knek (csop-knak) harcban kiutalt, rendesen a gy. egység harcsávjával (védő körletével) egyező hatásterület.

Feltételes hatáskörlet: Előbbin kívül eső kiutalt hatásterület.

Mérő sáv: Mérésre kiutalt terület.

Főmérési terület: A mérősávnak a mérések szemponjából legfontosabb része.

Készültségi állás: Löv-k fogatolva (felmálházva) készenlétben állanak.

Tüzelő állás: Löv-k lekapcsolva (lemálházva) tüzkészen állásban.

Lesállás: Tüzelőállás, hol tüzgépek várhatóelg-re tüzcsapásra készen állanak.

Váltóállás: Egy már állásban lévő tüzgépnek előkészített másik tüzelő állása, melyet szükség esetén elfoglal.

Megerősítő állás: Megerősítő tüzgép részére előkészített tüzelő állás.

Szintellet állás: Tüzelőállás ellenség megtévesztésére.

Fedett állás: Tüzelőállás, melyet elg. földi figyelés még tüzelés közben sem fedezhet fel és amelyben a megosztott irányzást alkalmazzuk.

Nyílt állás: Amely elg. földi figyelésre való tekintet nélkül a közvetlen irányzást is megengedi.

Lesüteg (ellenőrző tüzgépek): Lesállásba helyezettek.

Rejtett löveg (tüzgépek): Védelemben az elg. meglepetésére utolsó pillanatig némán maradó tüzgépek.

Leleplező löveg: Löveg, melyet a tüzelőállástól kb. 300—500 m-re állítunk fel, hogy tüzelésével az ü. tüzét leplezze.

Főfigyelőhely: üp. harcálláspontja.

Segédfigyelőhely: Segédfigyelést végző figyelőnek álláspontja.

Közeli figyelőhely Közvetlen környék megfigyelésére a tüzelőállás közelében (szükséges, ha főfi. hely távol).

Központi figyelőhely: Hátul fekvő, az egész tád. területet (védőállást) áttekintő, berendezett figyelőhely.

Közelharc: Harc a kgr. dobás távolságtól a test-test elleni küzdelemig.

Közeltád.: Üteg ellen 100 m-en belül irányuló támadás.

V. Alsó-, középső- és felső vezetés közti elvi különbség.

Az *alsó vezetés* (gypk., tpk., lovas dd., gk. dd., ezredek, osztályok és még alacsonyabb fokú parancsnokságok) rövid időtartamra, kis távolságokra és részleteselekményekre határoz, tervez és intézkedik.

A felülről kapott parancs alapján a feladatot részekre bontja és azt több részletben valósítja meg. Pl. a ho. már az elg-től nagyobb távolságra, úgy intézkedik, hogy ezredei a nap folyamán »x« magasslatot foglalják el. Helytelen volna, ha az ezred a pcs. vétele után zlj-ainak mindjárt támadási intézkedést adna és már az elg-től 10—15 km-re támadási célokat, sávokat, stb. jelölne meg. Az ezred először szétbontakozik, részeit a helyes térbeli viszonyba hozza, megközelít s csak ha az ellenséghez közel jutott, ad támadási parancsot, melyben a *legtöbb esetben* az »x« magasslat elfoglalását is egymást követő részlettámadásokra bontja.

Egészen gorombán kifejezve azt lehetne mondani, hogy *az alsó vezetés harcban addig intézkedik, ameddig ellát*. Azaz legfeljebb órákra, sokszor negyedórákra és csak legfeljebb 1—2 km-en belüli távolságokra.

Megteheti ezt, mert háp-ja a csapat közvetlen közelében lévén, a vezető személyesen figyelhet, láthat és minden pillanatban beavatkozhat.

Az alsó vezetés *elhatározásai* rendszerint nem fognak nagy problémák körül forogni, mert a felsőbb parancs az elhatározást bizonyos korlátok közé szorítja. Az, hogy támadok, védek, visszavonulok, stb. rendszerint nem az alsó vezető elhatározási körébe vág; ezt felsőbb parancsnoksága szabja meg. Az ő dolga, hogy például támadásban szétbontakozzék, eltolódjék, megálljon, újra elinduljon, repülő elől fedezze magát, megközelítsen, rohamra induljon, stb. és ezt a feladat eléréséig esetleg ismétlje; vagy védelemben a csapatával az állást megszállja, tüzet kezdjen, ellenlökemeket hajtson végre, stb.

Az alsó vezetés *terve* elvileg minden részletre kiterjed, mondhatnánk olyasvalami, mint a ki nem adott parancs.

A felső vezetés:

Az alsó vezetéssel szembeállítva, nagy távolságokra, hosszabb időre és az egészre vonatkozóan határoz, tervez és intézkedik.

Néha egyáltalán nem kap felülről parancsot, hanem elhatározását a helyzet szerint maga alkotja meg.

De sokszor, még ha kapott is intézkedést előljáró parancsnokságától, ez is a felső vezetőnek engedi át a döntést afölött, hogy a feladatot miként oldja meg. A felső vezetés elhatározásai te-

hát sorsdöntőek lehetnek és rendszerint ez van hivatva oly elhatározásokra, mint: támadok, védek, visszavonulok, stb. Amilyen hiba volna, hogy ha az alsó vezető elhatározásaiban felső vezetőnek képzelné magát, éppen olyan elvetendő, ha a felső vezető részletdolgokra nézve határozna.

A felső vezetés napokra előre és az ellenségtől több napi menetávolságra intézkedhet. Rendszerint a térkép alapján dolgozik. Általában a végcélt szokta megjelölni.

Tervezése abban különbözik az alsó vezetéstől, hogy mialatt az alsó vezetéskor a parancsnok egy személyben határoz, tervez és intézkedik, addig a felső vezetéskor a parancsnok határoz és tervet alkot nagy vonásokban, a részletes tervezés és parancsadás a vezérkari főnök, illetve a törzsé dolga.

Az alsó és felső vezetés között körülbelül a közepén mozog a *középső vezetés*.

Technikája közelebb áll a felső vezetéshez (mert tervezése és parancsadása hasonlít ahhoz, vagyis van vkf. és törzs), de a helyzete sokkal súlyosabb, mint akár a felső, vagy alsó vezetése.

Intézkedési egységeinek száma nagy és igen különböző. Mialatt a felső vezetés rendszerint hadműveleti egységekkel, az alsó vezetés egy fegyvernemhez tartozó intézkedési egységekkel dolgozik, a középső vezetés különböző fegyvernemekhez tartozó csoportokkal intézkedik.

A középső és felső vezetéskor elhatározásról, nagyvonalú tervről (mindkettő a parancsnok dolga), valamint részletes tervről, továbbá parancsadási tervről és intézkedésekről beszélünk, addig az alsó vezetéskor csupán elhatározásról, tervről és parancsokról van szó.

Továbbá jellegzetesség még az, hogy amilyen hiba volna, ha a felső vezetés a végrehajtás részleteibe beleavatkozna, épp oly hiba az, ha az alsó vezető nem terjed ki minden részletre.

II. Harcászati alapelvek.

1.) Támadás — védelem — visszavonulás.

A világ összes hadseregei egyetértenek abban, hogy döntést csak a támadás hozhat. E fölött vitatkozni felesleges, mert minden gondolkozó, aki a támadás és védelem lényegével tisztában van, azonnal belátja, hogy csak támadással lehet a harc végcélját elérni. Azaz az ellenfél élő és holt erőit megsemmisíteni, foglyul, vagy zsákmányul ejteni, területét elfoglalni. A védő csak megtartani és elhárítani akar. Hiába rendezkedik tehát be valahol védelemre és halmoz föl csapatokat és harceszközöket, ezeket csak akkor tudja felhasználni, ha az ellenfél támadásra szánta el magát. Mert ha feltesszük, hogy mindkét fél védekezni akarna és a határmenti övben gondosan védelemre rendezkednék be, így akár ítéletnapig is nézhetnének egymással farkasszemet anélkül, hogy a harcot döntésre vinni tudnák.

Egészen másként alakul azonban a helyzet, ha úgy tesszük fel a kérdést, hogy ezek szerint tehát mindig csak támadni kell-e?

A támadás, vagy védelem fanatikus apostolai egyszerűen vagy a támadást, vagy a védelmet tartják egyedül üdvözítőnek s igazuk bizonyítására a hadtörténelmi példák százait idézik.

Elengedhetetlen tehát, hogy a támadás és védelem mibenlétét a lehető leggondosabb vizsgálat alá vegyük. A vizsgálatnál eleinte el kell tekintenünk az erkölcsi erőkben, a kiképzésben, a fegyverzetben, egyszóval a szorosán vett háborus vezetés hatáskörén kívül eső minden egyéb viszonylatban fennálló különbségektől. Sőt egyelőre a számszerű erőkülönbségeket is ki kell kapcsolnunk, mert csak egyenlő viszonyok mellett juthatunk a vizsgálat alkalmával helyes eredményre.

Külön kell azután vizsgálnunk azokat az eseteket, mikor a szembenálló felek között még tetemes erőkülönbség is van.

Természetesen nem arról van itt szó, hogy eme elmefuttatás befejeztével véglegesen valamilyen örökérvényű és minden alkalomra érvényes tételt állítsunk fel: hogy ezek szerint tehát csak »támadni«,

vagy csak »védeni« lehet. Hanem azt kell vizsgálnunk, hogy különleges körülményektől eltekintve, amikor a helyzet és körülmények parancsolólag támadást, vagy védelmet követelnek, mit várhatunk általában a támadástól és védelemtől.

Védeni annyit tesz, mint a meglévőt megtartani. Ez magával hozza, hogy a magunk választotta helyen várjuk be az ellenfél támadását, őt arcvonalunk ellen engedjük rohanni és elvéreztetjük.

A harc *helyének* megválasztása általában a védő előjoga s így a harc sikere érdekében tekintetbe jövő egyik fontos tényező — a terep — tulnyomórészt a védő erőgyarapodását jelenti.

A tervszerű védelem végrehajtásához a viszonyok — elsősorban a terep — szerint, bizonyos minimális erőre van szükség. Annyi erőre, hogy a védő a választott védőállás egész kiterjedésében bárhol, biztosan eltudja háritani az ellenség támadását. Ezt a minimumot az a követelmény adja meg, hogy mindenütt hézagmentes és elegendő tüzerős tűzfal és annyi tartalék legyen, hogy a védő az esetleg betört ellenséges részeket is vissza tudja vetni.

Hogy ez konkrét mennyi erőt, azaz valamely egység számára mekkora kiterjedést jelent, még megközelítően sem lehet egyszerű és mindenkorra érvényes számokban kifejezni, mert minden eset más. Mégis ez a követelmény képezi a sikeres védekezés lehetőségének az alapját. Másszóval védeni csak akkor szabadna, ha a sikeres védelem végrehajtásához szükséges erőmennyiség rendelkezésre áll. Ez az erőmennyiség védelemre kedvező terepen kevesebb, kedvezőtlen terepen több.

Ha ez a minimális erő nincs meg és a vezető mégis védelemre határozza el magát, rosszul jár. Mert a védőállást nem szervezheti meg a kívánatos foku elhárításra, hanem csak valami hézagos, fogyatékos elhárító erővel rendelkező, *álvédőrendszer* alakul ki, amelyet a támadó aránylag rövid időn belül bárhol könnyen megtörhet.

A vezetés tehát hiábavaló módon szétszórja az erőket a nagy kiterjedésű védőállásban. Sok időt, fáradságot és anyagot fordít a védelem berendezésére és megszervezésére csupán azért, hogy ezt a laza fátyolt a támadó valahol könnyű szerrel áttörhesse. A meg nem támadott védőszakaszok pedig tétlenül szemlélhetik szomszédaik küzdelmét.

Amikor tiszta, kizárólagos védelemről van szó, tehát nincs nagyobb szabású ellentámadás tervezve, az ily gyenge alapokon nyugvó védelem sorsa már a támadó első sikerei alkalmával meg van pecsételve.

De még ha a szükséges erő rendelkezésre állana is, a tiszta kizárólagos védelem, amely tehát csak megtartani akar, természet-szerűen döntő sikerre sohasem számíthat, mert a támadó csak addig támad, amíg azt jónak látja. A harc célját — az ellenfél megsemmisítését — tehát tiszta védelemmel elérni nem lehet. *Ebből folyik, hogy a tiszta védelmet csak ott lehet alkalmazni, ahol döntést nem keresünk.*

Ezzel szemben az a védő, aki már a védelmi gondolat megfogam-zása alkalmával azzal számít, hogy a védelem előnyeit — tehát elsősorban a terepet — saját hasznára gyümölcsözteti ugyan, de kellő pillanatban és helyen támadásba megy át, a védelmet *döntésre* használja. Ez a harcmód tehát látszólag mind a védelem, mind a támadás összes előnyeit egyesíti és így elméletileg a legbiztosabban számíthat sikerre.

A döntést kereső védelem tehát *védés és rákövetkező támadás.*

Képzelnék el, hogy a védő a neki kedvére való környéken jól berendezkedik, azaz figyelését, tüzgépeit, összeköttetéseit az általa alaposan szemrevételezett terepen tervszerűen elhelyezi. Élő- és holt eszközeit műszaki munkával óvja. Arcvonal előtt természetes, vagy mesterséges akadályok vannak, szárnyait akadályokra támasztja, vagy meglepetések ellen egyébként biztosítja. Főellenállási pontjait elrejtí, hogy a támadót azok holléte felől bizonytalanságban tartsa s őt óvatos, vagy habozó előrejutásra kényszerítse.

De nem tartja védelmi rendszerét kimeríthetetlen erősnek, szárnyait megingathatatatlannak. Védőállása mélységbe tagozódik. A terep egyes kihasználásával fegyvereit és ellenálló fészkeit sakkáblaszerűen osztja el az ellenálló övben. Ha egyik-másik a támadó kezébe kerül, a még helyálló részei a betört ellenséget oldalról és hátból veszik tűz alá, kéznél levő kis tartalékai pedig ellenlökéseket hajtanak végre, hogy a kifulladt és kimerült rohamozót vissza üzzék. De még ha sikerült volna is a támadónak itt-ott helyi sikert elérnie, a védő, amidőn a támadó már teljesen fölfedte kártyáit, élő- és holt eszközeit elhasználta — eddig a támadó hatásos tüzéségi tüzkörletén kívül visszatartott és fedve pihentetett erejét oda rendeli ellentámadásra, ahol a legtöbb sikert véli elérni. Ebben az ellentámadásban a támadás összes előnyeit — a meglepetést, átkarolást, stb. — kihasználja.

A védelem legragyogóbb mozzanata a gyors, erőteljes, meglepetésszerű ellentámadás.

Ügyesen vezetett védelemnél a támadónak csak kezdeti sikerei

lehetnek, amelyeket azonban kiaknázni és kimélyíteni nem lesz alkalma.

Nyilvánvaló, hogy az így körvonalazott támadólagos védelem a legkecsegtetőbb harcmódnak ígérkezik. De az sem kétséges, hogy ehhez bőséges erőre van szükség, mert amellett, hogy szilárd védelemre is berendezkedünk, még jelentékeny támadóerőt is tartalékolnunk kell.

Már pedig valószínű, hogy a legtöbb esetben arról lesz szó, hogy lényegesen kevesebb erő áll rendelkezésre, mint amennyi a szilárd és megbízható védelemhez szükséges. Vagyis már a szorosán vett védelmi harchoz sem lesz rendszerint elegendő erő.

Arra pedig sohasem lehet számítani, hogy annyi erő álljon rendelkezésre, hogy az erő egy részét a jövődöbéli ellentámadáshoz tartalékoljuk.

A *támadó* elfoglalni akar valamit, amit az ellenfél véd. A védő által berendezett sávon belül, a támadó szabadon választhatja a számára legelőnyösebb terepszakaszt — irányt és támadási sávot.

A támadó, a védő szervezettsége és terepkihasználása folytán adódó hatalmas előnyeit, elsősorban helyi tulsúllyal tudja ellensúlyozni. Helyi tulsulyra akként tesz szert, hogy a védő berendezett védelmi állásának túlnyomó nagy részét alárendelt erőkkel leköti és erejének fennmaradó nagyobb részéből zömöt alkotva, a védőállásnak támadásra kedvező szakaszát nagy tulerővel támadja.

A meglepetés és kezdeményezés, a sikeres harc eme fontos tényezői, legalább is kezdetben, nyilvánvalóan a támadó oldalán vannak. Mert ő maga választja meg a támadás *időpontját*, *helyét* és *irányát*. A védőt állva, a támadót előremozgásban gondolva, a támadó kénye-kedvére áttörhet, átkarolhat megkerülhet.

Mialatt tehát a támadó pontosan tudja, hogy hol és mikor akar gyülekezni és támadni, addig a védő kénytelen csapatait, löszerét, stb. központilag elhelyezni s oda vinni, ahol az ellenfél támadása bekövetkezik. Ha téved — elveszett. Sokszor kénytelen lesz ellenrendszabályokat életbeléptetni, hogy helyi bajokat kifoltozzon. Így kötelekeket bont meg, erőket től ide-oda,....stb. Az ilyenek megzavarják az egész rendszerét és mind nehezebben tudja az eseményeket irányítani.

A támadó előkészületeit jórészt, vagy legalább is jó ideig, leplezheti és eltitkolhatja. Mire a védő észbekap, elkéshet. A támadó ügyesen vezetett tüntetését sokszor alig lehet a valódi akciótól megkülönböztetni. Ha pedig a védő tulsokat tartalékol, mert nem akarja ereje zömét holt védelemre lekötöni, elveszti a szervezettség előnyeit.

A tapasztalat szerint éppen a támadó kezdeményezési joga következtében nincs oly erős védőállás, amellyel szemben ne tudna a támadó legalább kezdeti sikereket elérni, ha kellő idő és erő áll rendelkezésére.

De nem megvetendő a támadó erkölcsi előnye sem. Sokkal nehezebb egyhelyben állva a halált és agyonütést várni, mint előremozogni, harcolni, előretörni. Így a belső feszültséget jobban el lehet viselni.

A támadó kézzelfogható tért hódít (harcászatilag is fontos pontokat vesz birtokába), foglyokat ejt és zsákmányol, ami a csapatok erkölcsi erejét növeli. A szomszédok sikere a kimerülteket is magával ragadhatja. Még ha a védő kimeríti is az ellenfél erőit és a támadó nem volna képes eredményt elérni, akkor sem döntötte el a védő a harcot a maga javára. Mert az állóhelyben álló védő nem kényszerítheti a támadót csapatai felhasználására, hacsak nem támad. Ha azonban az ellenfél belátására bízunk, hogy erőit alkalmazza-e vagy sem, akkor ugyan várhatjuk a döntést és a sikert ítéletnapig.

Különösen mozgóharcban előnyös a támadás, mert itt nem annyira az arcvonal valamely pontján való gyors erőösszevonásról, hanem átkarolásokról, oldal- és háttámadásokról is szó lehet. Így a meglepetés előtérbe lép. A támadó mozgási lehetőségei nagyobbak, az irányokat nehéz megállapítani, gyorsan játszódnak le az események és így a védő nem tud idejében ellenrendszabályokat foganatosítani még akkor sem, ha helyesen ismerte fel az irányt. De az eltolások is nehezebbek számára, mert csak a meglevő utakra van a védő utalva. A támadó pedig az éj leple alatt is cselekedhet.

A világháború immár leszűrt tanulságai szerint a védelmi csaták sokkal veszteségteljesebbek voltak, mint a támadások. A csapat számára a védelem nehezebben elviselhető. A rettenetes testi szenvedésekhez, nélkülözéshez, kimerültséghez, határtalan erkölcsi nyomás járult, amely elviselhetetlenné vált. Nem egyszer előfordult, hogy a vezetők éppen a csapatok megrendült állapotára való tekintettel *támadást* követeltek. Ez mindennél fényesebben világítja meg a támadásban rejlő óriási erkölcsi többletet.

A támadó szempontjából a tér és erő közötti aránytalanság nem hátrány, mert éppen a nagy kiterjedések mellett tágabb tere nyílik a meglepetésre, átkarolásra, áttörésre. Ő csak a kiválasztott szűkebb területen akar döntően erős lenni, mialatt a terület egyéb részeit többé-kevésbé elhanyagolhatja. S minél nagyobb a szabadsága a támadás területének kiválasztásában, annál nehezebb a védő helyzete.

Összegezve a támadás és védelem előnyeit és hátrányait, a következő végkövetkeztetésre jutunk:

Tiszta, kizárólagos védelemről csak akkor lehet szó, ha döntésre nem törekszünk. De ez is csak akkor lehet sikeres, ha a kiterjedéshez és terepviszonyokhoz mérten annyi erő áll rendelkezésre, hogy a védelmi berendezkedés szükségleteinek minimumát elérjük.

Ha pedig döntő védelmet akarunk vezetni, azaz ellentámadással összekapcsolt védekezési módszert választunk, nyilvánvaló, hogy erre a célra az erő tekintélyes részét tartalékolnom kell. Ennek természetes folyománya, hogy az erők jelentékeny része nem rendezkedhetik be a szorosán vett védelmi harcra, hanem a tervbe vett ellentámadásra kell készen állania. A védőállás tehát nem lesz elhárítóképes, hanem igen csekély mélységi tagozással bíró *álvédelem* szervezhető meg, amelynek megtörése csak rövid idő kérdése. Oly rövid időről lehet itt szó, hogy az ellenakció lekészhet.

Szétszórom tehát az erőt a nagy kiterjedésű védőállásban anélkül, hogy a védelem előnyeit gyümölcsöztetném. A meg nem támadott védő szakaszok tétlenül szemlélhetik azután a támadó és a saját mozgó tartalékunk között, annak ellentámadása folyamán kibontakozó küzdelmet. Így a harc kimenetele nem lehet kétséges.

Bármilyen ellenmondásként hangzik is, de kétségtelen, hogy minél kevesebb az erőnk és minél nagyobb az a terület, amelyen működnünk kell, annál kevésbé indokolt, hogy a feladatot védőlegesen oldjuk meg.

A jövő harcásza a támadást és védelmet helyesen vegyítve és kombinálva fogja alkalmazni. Sőt be kell vonnia számításaiba egy harmadik harcászati ténykedést: a tervszerű visszavonulást is.

A visszavonulást manapság általában mindenfelé igen rossz szemmel nézik. A szabályzatokban és a kiképzési életben egyaránt a leglenézettebb harcászati ténykedésnek számít. A megvert és gyenge fél kétségbeesett tevékenységének tartják.

Amikor kényszerített visszavonulásról van szó, helyes ez a megállapítás. De a szándékosan, bizonyos meghatározott céllal és tervszerűen végrehajtott visszavonulás, rendkívül erős harcászati tevékenységgé is válhat és győzelemre segíthet. Gondoljunk csak a szerb hadsereg 1914 évi visszavonulására.

Képzelnék el a támadó helyzetét, amikor napokon, esetleg heteken át tartó fáradtságos és veszteségteljes munkával gondosan felkészült a betörésre. Tűzeszközeit, főleg tűzértségét hosszas előkészülettel állásba hozta, ott rengeteg löszert halmozott fel, élő erői a megköze-

lítés ideje alatt a védő tüzétől érzékenyen szenvedtek és amikor a támadást elindítja, az ellenség rövidesen kitér és hátrább fekvő állásban újól foglalt állást foglal. A támadó akkor már kártyáit felfedte és az új állás ellen előlről kénytelen az előkészületeket elkezdni. S ez a játék többször ismétlődik. A támadó anyagban és élő erőben állandóan fogyatkozik. Amikor aztán a visszavonuló az időt elérkezettnek látja, azaz a kimerült és megtépázott ellenfelet érettnék tartja, hatalmas ellencsapást mér rá.

A jövő harcászata a támadást, védelmet és a tervszerű visszavonulást, mint egyenértékű harcászati cselekményeket fogja szolgáltatába állítani és az ellenfél harcmodora, a helyzet és egyéb körülmények gondos mérlegelésével a három cselekmény egyes kombinációjával fog győzelemre törekedni.

2.) Erőcsoportosítás, fölényre vagy súlyképzésre való törekvés.

A számszerűségnek, az erkölcsi, anyagi és minőségi tényezőknek elbírálása alkalmával arra a megállapításra jutunk, hogy a többi tényező fontossága mellett, a legkézzelfoghatóbb és legrealisabb kifejezője a fölénynek: a számbeli túlsúly. Értve ez alatt számbeli többletet emberi és anyagi téren is. A hadvezér feladata a meglévő erők helyes, ügyes, és célszerű alkalmazása. Akár van a vezetőnek általános fölénye, akár nincs, mindig arra kell törekednie, hogy a döntés helyén erősebb legyen mint az ellenfél. Vagyis helyi és időbeli túlsúlyra törekedjék. Ezt a törekvést *súlyképzés* fogalommal jelöljük meg.

De ne gondoljuk, hogy így az írásban való rögzítéssel a dolog lényegi része el van intézve. A súlyképzésben nyilvánul meg a legszembetűnőbb módon a vezető jelleme, állhatatossága, merészsége és kitartása. Gondoljunk csak arra, hogy a beérkezett bizonytalan hírek nemcsak egy bizonyos pontról és irányból jeleznek ellenséget, a saját feladat rendszerint szabad kezét ad abban, hogy jobbról, balról vagy a közepén támadjunk; a védelemben ránk van bízva, hogy hol várjuk az ellenséget, vagy hol célszerűbb a saját erők alkalmazása; ott is foglalkoztatni kell az ellenséget, ahol nem kívánunk döntést kieroszakolni és így tovább....

A minden téren megnyilvánuló nagy bizonytalanság és a saját biztonságra való törekvés rendszerint arra vezetnek, hogy az a vezető, akinek nem elég szilárd a jelleme, egyszerűen nem mer erős kézzel súlyt képezni. Mert mit jelent a helyi fölényre való törekvés? Azt, hogy az arcvonal többi részeit el kell hanyagolni. Az a vezető, aki-

Népközi Közművelődési Egyesület
Közművelődési és Nemzeti Szolgálati Iroda
186. 814

34079

nek ilyenkor nincs helyén a szíve, száz okot keres és talál arra, hogy mindenütt fedezze magát. Ez pedig az erők szétforgácsolására és arra vezet, hogy sehol sem lesz meg az a súly, amely a döntést meghozza.

Ezen a téren a békekiképzés folyamán egy kis túlzás sem fog ártani, mert az emberek lelkiállapotát vizsgálva azt találjuk, hogy könnyebben hajlanak arra, hogy magukat minden eshetőséggel szemben biztosítsák, mint az erők merész összefogására. Háborúban pedig kevésbé hibázik az, aki nem akar mindent fedezni és erőit együtt tartva hatalmas súlyt képez, mint a túlzottan óvatos vezető.

3.) Fegyvernemek összműködése.

A jövő harcászata a harci eszközök továbbfejlesztésén felül, fokozottabb mértékben fog a gazdaságosabb célszerűbb alkalmazási módokkal törődni és foglalkozni. A szervezetükben, mozgó- és hatóképességükben különböző, de valamely harcászati ténykedés alatt képezi a mai harcászat egyik legnagyobb gondját. Sőt, ma még egy közös cél érdekében bevetett harceszközök térbeli összefogása ugyanazon szervezetbe tartozó, hasonló összetételű és teljesítményű egységek összműködésének biztosítása is nehéz, ha azok térbelileg szét vannak szórva.

A közel jövő harcászatának fejlődési útját kevésbé az eszközök nagymérvű szaporításában és javításában láthatjuk, bár a haladás ezen a téren sem szünetelhet, hanem abban, hogy a technika mai állása mellett már bizonyos tökélyre emelkedett harceszközöket ügyesebben és hatásosabban igyekeznek a harcászat szolgálatába állítani. A fokozott hatás egyik titka a különböző eszközök helyes összműködésének biztosítása.

A vezetés, a világháború utáni időkben, helyesen ismerte fel a fegyvernemek összműködésének kimagasló fontosságát. A szabályzatok nem is szűnnek meg, hogy a figyelmet minduntalan erre a kérdésre rátereljék. Az irodalom pedig megszámlálhatatlan kötetre rúgó fejtegetéseiben igyekszik utat és módot találni arra, hogy ezt a vajudó problémát közelebb hozza a sikeres megoldáshoz.

A jó összműködés alapfeltételei: a jó vezetés és a soha meg nem szűnő összeköttetés.

A jó vezetés fogalomkörébe tartozik: a célszerű szervezés, a helyes alkalmazás, a megfelelő parancsadás és a jó kiképzés.

Célszerű szervezés alatt itt azt kell érteni, hogy valamely feladat érdekében szükséges erők, egy parancsnok vezetése alatt, jól működő szervezési egységet képezzenek.

A helyes alkalmazással úgy segítjük elő a fegyvernemek összműködését, hogy a harceszközöket valóban sajátosságaiknak megfelelően vetjük be, mérlegelve a várható surlódásokat is.

A megfelelő parancsadás nagy mértékben megkönnyíti az összműködést. Mert, ha a közös cél felől kétely nincs, a feladatok és irányok világosak és a különböző egységek közötti összhang szabályozva van, az alárendeltek dolga egyszerű.

A jó kiképzés a zavartalan összműködés fontos tényezője. Ha az egységek és fegyvernemek ismerik egymás sajátosságait és teljesítőképességét, akkor az egyik szívverése visszhangra talál a másikonál. És ez a lényeges.

A szüntelen összeköttetés, a fegyvernemek összműködése szempontjából a másik elengedhetetlen tényező. Eltekintve a szellemi és érzelmi összeköttetés kimagasló fontosságától, a jó és megbízható híradó összeköttetés, a különböző fegyvernemek parancsnokainak közös, vagy egymáshoz közelfekvő harcálláspontjai, összekötő közegek cseréje és az összműködésre hivatott kötelekeknek térbelileg minél inkább együtt való tartása azok az eszközök, amelyekkel a vezetés e téren magán segíteni tud.

A felsorolt dolgok közül számosat befolyásolni nem lehet, mert a vezető egyéni képességeitől függ. Többre azonban fel lehet készülni. Így a szervezéssel, kiképzéssel, híradással és alkalmazási mód szabályozásával kapcsolatos lehetőségekre.

A jövő harcászata azon lesz, hogy ezen a téren minél jobban segítségére lehessen a fegyvernemeknek. Tehát ügyes szervezéssel, beható kiképzéssel, a híradóeszközök messze menő fejlesztésével és az alkalmazási mód helyesbítésével fogja az összműködést bensőbbé és sikeresebbé tenni, hogy ezáltal az erő kifejtést fokozza.

4.) Az idő szerepe. — A gyorsaság és tervszerűség kérdése.

A cselekmények gyors végrehajtása két okból nagy jelentőségű. Először azért, mert minél gyorsabban hajtjuk végre terveinket, annál kevésbé tudja az ellenfél keresztezni. Nem marad ideje, hogy hathatós ellenrendszabályokat foganatosítson. Másodszer pedig azért, mert az átlagteljesítményeket meghaladó gyorsaságunkkal az ellenfelet meglephetjük.

A világháborút követő időkben, amikor a katonai vezetők a tapasztalatok alapján azt kutatták, hogy mi módon lehetne a harceszközök alkalmazási módján javítani, sokan az alkalmazás és vég-

rehajtás nagyfokú gyorsításában látták a jövő harcászatának döntő jelentőségű módosítását. És ebben a technikai haladás is segítségükre sietett. A rendkívül gyorsan mozgó eszközök (mint a repülőgép, a gépkocsi) fokozott mérvű beállítása és kihasználása, valamint a rádióösszeköttetések ma már tűrhető biztonsága, ehhez kedvező előfeltételeket teremtettek.

A gyorsaságra való törekvés a háborús vezetés minden terén megfontolás tárgyát képezi. A háborús előkészületektől (mozgósítás, ipar, közlekedésügy, stb.) kezdve a szorosan vett harccselekmények végrehajtásáig.

Igen egyszerűen napirendre lehetne tehát a kérdés fölött térni, ha felállítjuk azt az alapelvet, hogy minden harcászati cselekményt, minden körülmények között gyorsan de nem sietve kell végrehajtani. Vannak azonban a gyors cselekvésnek nagy hátrányai is. A gyorsaság homlokegyenest ellenkezik a tervszerűség és alaposág fogalmával. A gyorsütemű végrehajtásnál a vezetés nehéz, mert nincs idő az egyes mozzanatok megfelelő megszervezésére és így az elárendelt egységek nélkülözni fogják a vezető irányító kezét. Ugyanabból az okból szenvedni fog a végrehajtás egyöntetűsége és egységessége is. Az erők a gyors tevékenység mellett erősebben lesznek igénybe véve és a harcban nagyobb veszteségek állanak elő.

Amilyen hiba, ha a gyorsaságot mint hatótényezőt kikapcsoljuk, ép oly végzetesen téved az, aki kizárólag a gyorsaságban keresi boldogulását. Ez a megállapítás elsősorban a szorosan vett harcban tevékenységre vonatkozik.

A harcban a korszerű lőfegyverek fokozott hatása óvatosabb eljárásra készítetnek, ha nem akarjuk, hogy az erők idő előtt és hiábavaló módon elpusztuljanak. A gyalogság ritkán tud a gépek hathatós támogatása nélkül harcolni. A gépek harcának megszervezése ismét időt igényel. Ha a támadó a védő állásaiba betört, ezzel még korántsem fejezte be a feladatot és nem döntötte el a csata sorsát, mert a mai harcmodor, a nagy mélységi tagozás és sok gép mellett, még át kell magát küzdenie az ellenség egész mélységén és így hosszadalmas harcokkal kell számolnia.

Mindez arra mutat, hogy a gyorsaságra való törekvésnek is vannak határai. Hol kell feltétlenül gyorsaságot követelnünk? A parancsnokságok munkájában, az összeköttetés és h iradás, anyagi ellátás, valamint a felső és sokszor a középső vezetés terén. Itt a gyorsaság döntő jelentőségű lehet. De sokszor a középső és alsó harcászati vezetésben kénytelenek leszünk, minden gyorsaságra való törekvés mellett is, a tervszerűséget előtérbe helyezni. Jól meg-

szervezett védelem rendszerint csak jól szervezett, tervszerű támadással törhető meg. De itt sem szabad túlzásba esni. Mert ki tudja, nincsenek-e az ellenfélnek itt-ott akár anyagi, akár erkölcsi téren lézagai, amelyek gyors cselekvés mellett döntő módon kihasználhatók.

A jövő harcászatában kétségkívül rendkívül gyors cselekményekre lehetünk elkészülve. A repülőnek, mint felderítő és harceszköznek, a gépjárműveknek, mint csapat- és utánszállító-, valamint harceszköznek, a rádiótelefóniának, mint híradóeszköznek fokozott beállítása révén számos ténykedést hihetetlen módon meggyorsíthatunk. Mindez azonban főleg a vezetési tevékenység, a csapateltolások, a hírszerzés és továbbítás, az ellátás stb. gyorsítását segíti elő.

A szorosan vett harcban, tehát, amikor már a tűzfegyverek beszélnek, a jövőben is kénytelenek leszünk a gyorsasággal mértéket tartani. Egészen hibás volna, ha a jól szervezett védőt, a támadás gyorsításával akarnók legyűrni. De éppen olyan goromba hiba volna, minden körülmények között tervszerűségre törekedni, amikor erre nincs is szükség. E tekintetben az 1915 évi események a Doberdó-i fensíkon és az 1916 évi erdélyi hadjárat intő például szolgálnak. Az olasz és román erők mindkét esetben felesleges óvatosságukkal és tervszerűségükkel döntő sikerektől estek el.

Számolnunk kell azzal, hogy a jövőben a felderítés eredményei gyorsabban mutatkoznak (repülés, gépkocsizó felderítés), a vezetők akaratukat hamarabb tudják érvényesíteni (repülés, rádió, gépjárművek), a végrehajtás a szorosan vett harci övön kívül, sokszor hihetetlen gyorsasággal játszódik le (gépkocsiszállítás, repülőgép szállítás stb.), a gépjárművek óriási tömegű anyagot, rövid idő alatt, nagy távolságokra fognak elszállítani tudni.

A szűkebb harci övben azonban csak kivételes esetekben tudjuk a cselekményeket a korszerű eszközök igénybevételével gyorsítani. Legalábbis addig, amíg a jelenleg használatos harceszközökkel kell számolnunk. A harceszközök általában ma is ugyanazok, mint a világháborúban voltak. Csupán lényegesen több a harci repülő és a harckocsi. A többi eszközöket némileg javították. A repülő és harckocsi bizonyos területeken valóban gyorsíthatják a cselekményeket. A nagy földi haderő harcászatában azonban nem számolhatunk azzal, hogy a cselekmények a szorosan vett harcban gyorsabban bonyolódnak le, mint a múltban. Mert a löfegyverek fokozott hatása óvatos eljárásra készítetnek, ha nem akarjuk, hogy az erők idő előtt és hiába való módon elpusztuljanak.

Egészen általánosan azt mondhatjuk, hogy körülbelül egyenlő erejű felek között, a viszonyok és felfogás döntenek afölött, hogy

a gyorsaságot a tervszerűség fölé helyezzük-e. Nagy erőkülönbség mellett, a gyengébb fél minden eszközzel arra fog törekedni, hogy a gyorsaságban rejlő erőtöbbletet a maga számára kamatoztassa. Az erősebb fél, gondosabb előkészületeket tehet anélkül, hogy a siker esélyeit komolyan kockáztatná.

Mással is áll rendelkezésére, inkább gyorsaságra fog törekedni, mert számára a meglepetés nagyobb előnyt biztosít, mint összes eszközeinek idővesztéség árán való alapos előkészülete.

Összefoglalva tehát a mondottakat, arra a megállapításra juthatunk, hogy minden, ami a *harchoz* vezet és nem szorosan vett harc, legyen *gyors*. A szorosan vett *harcnak* azonban mindig *tervszerűnek* kell lennie.

5.) A meglepetés.

Mit értünk a meglepetés fogalma alatt? Ha erőinket térben és időben úgy alkalmazzuk, ahogy az ellenfél erre nem számított, őt ezzel váratlan helyzet elé állítjuk, vezetését bizonytalanná tesszük, terveit keresztezzük és cselekvési szabadságától megfosztjuk, akkor meglepetésről beszélhetünk.

Szó lehet hadászati meglepetésről, amidőn nem várt területen számszerű fölényben lépünk fel. Vagy beszélhetünk harcászati meglepetésről, amidőn a harcba érkező, vagy harcban álló eszközöket oly helyen vetjük fel, ahol az ellenfél nem várta. Kisebb viszonyok között ez a meglepetés rajtaütéssé válhat, amelynek folyamán sikert ért végrehajtás esetén a pánik.

A sikert meglepetés oly hatalmas erőtöbbletet biztosít a meglepő számára, hogy erről józan fővel senki nem fog lemondani.

Mik a meglepetés eszközei? Számtalan út és mód van az ellenfél meglepésére és félrevezetésére. Első helyen áll a titoktartás, továbbá hamis hírek terjesztése vagy félrevezetés rádió, kémek és sajtó útján, váratlan, eredeti, ötletes harcmodor, az átlagteljesítményeket messze túlhaladó — hihetetlennek látszó — gyorsaság. Az éjszaka, köd és esős időjárás kihasználása, mesterséges ködösítés. Félrevezetés oly csapatmozdulatokkal és harctevékenységgel, amelyek komoly akció látszatát keltve, az ellenfél figyelmét egészen más felé terelik, mint ahol mi akarunk döntően fellépni. Minél változatosabb és eredetibb a meglepetés érdekében felhasznált eszköz, annál jobb. Kitaposott utak itt nem sokat érnek, mert az ellenfél hamar felismeri, hogy félrevezetésről van szó.

Végeredményben azt mondhatjuk, hogy mindig törekedni kell a teljes vagy részleges meglepetésre, de légvárakat erre ne építsünk. Ha sikerül, akkor annál hatásosabb lesz a saját akció, de azt nagyobb viszonyok között pozitív tényezőként számvetésünkbe beállítani és erre sikert alapozni nem lehet.

6.) Átkarolás. — Oldal- és háttámadás.

Ha az ellenfél szárnyát oldalba foghatjuk, a tüzgépek jelenlétekeny része oldalozó tüzet adhat le, amely a hatást megsokszorozza. Másszóval kevesebb erő is elegendő ahhoz, hogy helyileg túlerőt fejtsünk ki. Ez a legközvetlenebb és legkézzelfoghatóbb indok az átkarolás alkalmazására. De egyéb nyomós okok is szólnak az átkarolás mellett. Így többek között az is, hogy az ellenfél csak kevés erőt tud a szárnyán működésbe hozni, vagyis az ellenhatás kisebb. Ennek a saját erők kiméletén kívül az is a következménye, hogy a harccselekmények gyorsabban játszódhatnak le, mielőtt az ellenfél hatásos ellenrendszabályokhoz nyúlhatna.

Mialatt az arctámadással visszaszorított ellenség hátrább fekvő állást választhat és ott megismételheti ellenállását, addig a sikerülten átkarolt ellenfél visszavonulási útja el van vágva, friss erőinek bevetése esetén azok rendezetlenebbül, a már küzdő részekről független harcot vívnak. Az átkarolt részek újboli állásfoglalása kétséges, visszavonulásuk a hátsóbb lépcsőkben levő érintetlen erők alkalmazását nagymértékben gátolja és zavarja. Ha mindehhez hozzávesszük, hogy az átkarolt szárny ellátása és vezetése veszélyeztetve van, máris elegendő érvet sorakoztattunk fel az átkarolás előnyeinek kidomborítására.

Vannak azonban az átkarolásnak árnyoldalai is. Az átkarolási művelet mindenekelőtt körülményesebb és rendszerint több időt igényel, mintha az ellenségnek arcban nekimegyünk. Ezzel kapcsolatos az a nagy hátrány, hogy a vezető idegeit erősen próbára teszi. Nagyobb területen rendszerint arcban való lekötéssel karöltve játszódik le, tehát az erők vezetése és ellátása lényegesen nehezebb. Az átkarolás csak akkor hatásos, ha a szembenálló arcvonall szélességéhez és mélységéhez mérten elegendő erővel történik. Egy több hadtestből álló hadsereget nem lehet 1—2 zászlóaljnyi erővel oldalba támadni. Azaz lehet, de ennek az akciónak nem lesz hatása. Ebből folyik, hogy a döntésre hivatott átkaroláshoz lehetőleg olyan mérvű viszonylagos túlerő szükséges, hogy az átkaroló erők mélységi hatása elegendő legyen döntő cselekmény végrehajtásához.

Az egyszerű tulszárnyalás korántsem tartozik az átkarolás fogalma alá, mert átkarolás alatt azt értjük, ha az ellenségnek valóban az oldalát találtuk.

Minden előny és hátrány mérlegelése után is csak arra az álláspontra helyezkedhetünk, hogy az átkarolás a leghatásosabb módja a harcnak és mindig átkarolásra kell törekednünk.

7.) Az áttörés.

Ha nem lehet szárnyat találni, mert a széles és hézagnélküli arcvonalak áthidalhatatlan akadályokra támaszkodnak, akkor nem marad más támadási mód, mint az áttörés. Előnye, hogy az erők a legrövidebb úton, egyenesen előre kerülnek alkalmazásra, vezetésük, anyagi ellátásuk, táplálásuk friss erőkkel, egymás közötti összeműködésüknek szabályozása könnyű.

Hátrányai, hogy a végrehajtáshoz igen sok erő és anyag kell, mert az arctámadás rendkívüli módon fogyasztja mindkettőt. Mind az előkészítéshez, mind a végrehajtáshoz hosszú idő szükséges, mert a támadást nagyon gondosan és tervszerűen kell előkészíteni, tetemes löszert, műszaki és egyéb anyagot fölhalmozni. A már megindult akció rendszerint csak hosszadalmas, szívós harcok árán kecsegtet sikerrel. Nagy tartalékokra van szükség, mert bekanyarodásokkal, ellentámadásokkal és az arcvonal meghosszabbodásával kell számolni. Végül, ha az áttörés helyi sikert aratott is, az ellenfél visszavehető arcvonalát az áttörés helyén, valamint az ahhoz közvetlen csatlakozó részekben és hátrább fekvő új állásban újólág felveheti a harcot.

A hátrányos körülmények tehát sokkal nagyobb számuak, mint az előnyösek. Mégis sokszor kénytelenek leszünk ehhez a támadási módhoz folyamodni. Fölmerül már most az a kérdés, hogy ha nincs más választásunk, hogyan hajtsuk végre ezt a kellemetlen műveletet? Erre röviden azt válaszolhatjuk, hogy az átkarolás minél több előnyének az áttörésnél való alkalmazásával.

Válasszunk tehát az áttörés végrehajtásához oly ellenséges arcvonalrészt, amely jól kidomborodik a támadó felé. Kézenfekvő dolog, hogy az előreugró részek ellen oldalozó, kereszt- és háttűz adható le, amely a saját tűzhatást jelentékenyen fokozza. Sikertűt betörés esetén a szomszédos arcvonalak felgöngyölíthetők. Beugró arcvonalrészek az ellenség tűzhatását növelik, bár az ilyen részek ellen elért siker után az ellenfél oldalát és hátát nyitva találjuk.

Kössük össze az áttörést mindig átkarolással. Azaz, közvetlen a betörés után friss erőkkel támadjuk oldalba és hátba a szomszédos

arcvonal részeket. Csak ily módon lehet az ütött rést oly mérvben kitágítani, hogy az ellenfél újboli megállása nem sikerülhet.

Az áttörés végrehajtásánál nem szabad megelégednünk csakis ama arcvonalrész elleni tűzhatással, amelyen a betörést tervezzük, hanem a szomszédos részeket is oly mértékben kell lefogni, hogy azok tűzérsege és egyéb gépei a betörésre hivatott saját erőknél ne árthassanak.

Áttörésről általában, rendszerint csak széles kiterjedéseknél lesz szó. Kis kötelékek — az alsó, de még a középső vezetés egységei is — magukban nem csinálhatnak áttörést, csupán részesei lehetnek az áttörésnek. (Koncentrikus fegyverhatás.)

8.) Szélességi és mélységi tagozás. Tartalékok.

Mire való az erőket mélységbe tagozni? Nem volna-e célszerűbb már a harc kezdetén minél nagyobb, vagy mondjuk: az összes rendelkezésre álló erővel az ellenségnek nekimenni? Hiszen azt tartjuk, hogy a meglepően fellépő túlerő a siker egyik fontos alapfeltétele. Hogy erre a kérdésre válaszolhassunk, meg kell állapítanunk, hogy tulajdonképpen mi a célja a mélységi tagozásnak? Nagyobb kötelékek vezetői általában a hátsóbb lépcsők bevetésével irányítják a csata sorsát, azokat a döntés helyén bevetve és a siker kihasználására alkalmazva. Alárendelt vezetők tartalékaikat a harc alakulásához mértén egységeik harcképességének fenntartására és nem várt helyzetek kiegyensúlyozására használják fel.

Támadásban mélységi tagozás biztosítja a tovahaladás lehetőségét. Védelemben pedig ezáltal tudunk alkalmazkodni az ellenfél tevékenységéhez.

A világháború harcainak szorgos kutatói azt igyekeznek bizonyítani, hogy ha valamely harccselekmény nem vezetett sikerre, ennek mindig az elégtelen mélységi tagozás volt a főoka. Mind a támadásban, mind a védelemben. A csapatok általában mindenfelé kitűnően verekedtek, a támadás, vagy védelem kezdete általában kiváló volt, a harc bizonyos fázisáig nagyszerűen fejlődtek az események, de az eredmény rendszerint nagyon szerény maradt, mert hiányzott az erő a siker kimélyítésére, azaz nem volt elegendő a mélységi tagozás. És ebben a megállapításban nagyon sok az igazság.

Mélységi tagozás alatt értjük azt az eljárást, amikor a támadás, vagy védelem végrehajtására kijelölt egységek mögött, mintegy ezekre fölfedezve, más harci egységeket tartunk vissza azzal a feladattal, hogy

- a.) a kifáradt küzdőket felváltva, a harcot folytassák,
- b.) a sikerrel küzdő, de elhasználódott küzdő részeken túlhaladva, a támadást előbbre vigyék és beszivárognak, vagy behatoljanak az ellenségbe,
- c.) táplálják és fentartsák a küzdő erők tűz- és mozgás tényezőit,
- d.) a vezetésnek a súlyképzés módosítása érdekében rendelkezésére álljanak,
- e.) nem várt ellenséges hatások ellensúlyozására.

Amint látjuk a mélységi tagozásra elegendő feladat hárul s ha ezzel összevetjük a fentebb érintett háborus tapasztalatot, hogy a mélységi tagozás hiánya volt a vereségek szülőoka, nem volna más teendők, mint minél nagyobb mélységi tagozásra törekedni. Hol itt a határ?

Ennek a kérdésnek a megválaszolásánál vizsgálnunk kell a szélességi tagozás kérdését. Egyelőre ne beszéljünk arról, hogy kötelékben lévő, vagy önállóan harcoló egységről van-e szó.

A mélységi tagozás legmagasabb foka a meteoszlop. Kézenfekvő, hogy miért nem támadunk, vagy védünk ebben az alakzatban. Mert csak egy, vagy csak néhány fegyvert tudunk használni. S ez a körülmény adja meg a mélységi tagozás határát. Ha két egymással szemben álló ellenfél közül az egyik valamennyi rendelkezésre álló fegyverét egyidőben működésbe hozza, a másik pedig csak néhány fegyverét, akkor az előbbi nyilvánvalóan óriási fölényben lesz.

A másik szempont a sebezhetőség. Mély tagozású oszlopok könnyebben és érzékenyebben sebezhetők, mint a széles kiterjedésű és sekély alakzatokban mozgó csapat.

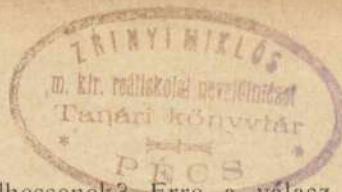
Mind a saját fegyverhatás növelése, mind a veszteségektől való óvakodás tehát a széles és nagy kiterjedésű és sekély mélységi tagozás mellett szólnak.

A vezetés szempontjából a mély tagozás jobb, mert az erők eltolása, más helyütt való alkalmazása könnyebb, mint a szélességbe tagozott, szétszórt csoportoké.

A szélességi kiterjedésnek a felső határa, ha egyéb okok nagyobb kiterjedést nem kívánnak (pl. leplezés, megtévesztés, stb.) az, hogy az összes rendelkezésre álló fegyverek egymás akadályozása nélkül egyidőben működhessenek. Ezt a kiterjedést kiszámítani nem nehéz, ha valaki a szervezést és az egyes kötelékek létszámait, valamint az alkalmazás módjait ismeri.

A kérdést tehát a következőképpen kell szövegezni:

Vegyünk-e nagyobb szélességi kiterjedést, mint amekkora ahhoz szükséges, hogy valamely kötelék összes fegyverei egymás akadályo-

zása nélkül egyidőben működhessenek? Erre a válasz nem nehéz. Ha egyéb szükség (feladat, veszteségek csökkentése, átkarolástól való félelem, stb.) ezt nem kívánja, — semmiesetre. Mert csak hiábavaló módon nehezítjük a vezetést és összműködést.

A további kérdés az, hogy ha módunkban van a kiterjedést megszabni, akkor az összes erők és fegyverek azonnali és egyidejű akcióba lépésével számoljunk-e, avagy az erők egy részét már eleve tartjuk vissza hátsóbb lépcsőben? És milyen mérvű legyen ez a tartalék képzés? Fentebb már körvonalaztuk, hogy milyen sokoldalú feladat hárul a hátsóbb lépcsőkre s azt is kifejtettük, hogy mélységi tagozás nélkül ma vezetni, majdnem lehetetlen.

A választ a következőkben adhatnánk meg:

A szélességi és mélységi tagozás arányát szabályokhoz kötni nem lehetséges. A feladat és a konkrét helyzet minden esetben mást és mást követel. Elvként azt lehetne felállítani, hogy minél több fegyver tudjon kezdettől fogva működni, de maradjon annyi erő a hátsóbb lépcsőben, hogy támadásban az illető egység a támadási célt feltétlenül elérhesse. Vagyis maradjon mélységi erő mindazon feladatok megoldására, amelyeket az előbb az a.) e.) pontok alatt érintettünk.

Ha most ilyen elméleti izű fejtegetésektől a gyakorlati élet felé fordulunk, akkor azt kell megállapítanunk, hogy nagyobb viszonyok között rendszerint nem áll annyi erő rendelkezésünkre, hogy zavarba jutnánk a tekintetben, hogy nincs elég hely a szélességi kiterjedésre, vagyis az összes rendelkezésre álló fegyverek alkalmazására. Rendszerint tehát arról van szó, hogy túl széles a terület és erőszakot kell magunkon elkövetnünk, hogy mégis maradjon erő a mélységi tagozáshoz. S éppen ez a vezetés művészete, hogy erélyes kézzel és bátor szívvel határozza meg a szélességi és mélységi kiterjedés arányát s legyen merészsége a döntés helyén megfelelő mélységi tagozást alkotni olyan arcvonalszakaszok rovására, ahol nem keres döntést.

A mélységi tagozás szempontjából egészen más a helyzet mozgóharcban, mint állásharcban; hegységben, mint síkságon; támadásban és védelemben. De nagy szerepet játszik itt az ellenfél harcmodora és fegyverzete is.

A tartalékképzésnél alapelvül szolgálhat, hogy aszerint tartunk vissza tartalékokat, amit azzal tenni szándékozunk. Ha főleg az alárendelt harccsoportok támogatására, felváltására, sikerük kimélyítésére, szóval megerősítésükre gondolunk, akkor különböző kötelelékek

(harccsoportok) részeit tarjuk vissza tartalékként. Ha pedig egységes akcióát szándékozunk vele végrehajtani, egész szervezetszerű kötelet tartunk vissza.

A tartaléket helyhez köthetjük, vagy arra utasíthatjuk, hogy valamely meghatározott vonalon terepszakasztól-terepszakaszig mozogjon előre. Mozgalmasnak ígérkező támadásnál jobb, ha a tartaléket nem kötjük valamely meghatározott helyhez, hanem kijelöljük az előnyomulás irányát és az elérendő terepszakaszokat.

A túlzott tartalékolásra való törekvés, vagyis az a követelmény, hogy minden köteléknek gondoskodnia kell saját tartalékáról, feltétlenül arra vezet, hogy végeredményében alig marad megszálló, vagy küzdő erő. Mert pl. ha egy hármastagozású gyalogezreden belül a tartalékolást szabályszerűen végrehajtjuk, küzdőként csupán 10—18 raj maradna, az ezred 81 rajából. Ez kétségtelenül hibás.

A korszerű harcban arra kell törekedni, hogy a küzdők közvetlen közelében számos kis helyi tartalék legyen. Egyrészt az ellenlökemek végrehajtására, másrészt a küzdők táplálására. Szükség van továbbá egy nagyobb egységre, az ellentámadáshoz. Ha tehát pl. egy hadosztály védőkörletét vesszük alapul, hibás volna ha a raj, szakasz, század, zászlóalj és ezred, feltétlenül külön-külön tartának tartalékokat. A raj és szakasz számára rendszeren egyáltalán nem kell tartalék. Ezeknél azok a puskások, akikre a küzdők vonalában nincs szükség, úgy is elvégzik a tartaléknak szánt szerepet. A század, zászlóalj és ezred kötelékeknél a helyzet és terep szerint, egyszer a századoknál és ezrednél, máskor csak zászlóaljknál és a hadosztálynál lesz tartalék. Kivételes eset lesz, hogy minden rangú kötelék tartaléket különít ki.

A tartalékok elnevezésénél a legcélszerűbb, ha a tartaléket ama kötelék tartalékkaként jelöljük meg, amely azt kikülönítette. Tehát zászlóalj, ezred, hadosztály tartalékról, stb. lehet szó. A főtartalék megjelölés minduntalan tévedésekre szolgáltat okot. Mert lehet a hadosztálynak, hadtestnek és hadseregnek is tartaléka. Melyik tehát a főtartalék?

Az igazi vezetőt az jellemzi, hogy a harc válságos pillanataiban is erős lélekkel tud ellenállani annak a kísértésnek, mely arra csábítja, hogy a döntésre kiszemelt tartalékát — akaratának megtestesítőjét, — helyi válságok ellensúlyozására használja fel.

9.) A tűz és mozgás értékelése.

A tűzeszközök folytonos fejlődése folytán a tűz a jövőben is a harc legfontosabb tényezője marad. Főleg azért, mert a tűzeszközök jórésze már nagyobb távolságról, önmaguk túlzott veszélyeztetése nélkül is el tudják végezni a harc számos fontos célját — azaz az ellenség élő és holt erőinek megsemmisítését, zavarását.

De egyedül tűzzel győzni lehetetlen. Egyrészt azért, mert képzelenség annyi tűzeszközt valamely területen fölhalmozni és ellátni, hogy az ellenfél minden élő- és holt eszközét csak tűzzel megsemmisíthessük, másrészt az ellenfél nem mutat célt, ha valamely módon erre nem kényszerítjük, végül addig győzelemről és döntésről beszélni nem lehet, amíg az ellenfél még meglevő élő- és holt erőit el nem fogtuk, vagy el nem űztük, zsákmányul nem ejtettük s az általa elfoglalt területet birtokba nem vettük. Erre pedig a tűzeszközök nem, hanem csupán élő- és mozgó erők képesek.

Ismeretesek azok az elkeseredett viták, amelyek a világháború utáni időkben a tűz és mozgás szerepe és jelentősége körül fellángoltak. Különösen a gyalogság harcproblémáinak feszegetésénél voltak nagy nézeteltérések akörül, hogy a tűz vagy a mozgás fontosabb-e és hogy a tűz segítse elő a mozgást vagy megfordítva?

Anélkül, hogy ebbe a jórészt meddő vitába belemélyednénk, meg kell állapítanunk, hogy a jövő harcában is szükség lesz a tűzre és mozgásra. Még pedig sokkal több tűzre és tűzeszközre, mint a mozgással járó harcfeleletek megoldására való erőre.

Elméletileg bírálva a harcot, élő és mozgó erőre tulajdonképpen máskor nincs szükség, mint a harc végső fázisában, amikor a tűzzel megrendített ellenfelet kézitusában akarjuk megadásra kényszeríteni. Erre pedig az erőnek csak egy töredékét alkalmazzuk. Minden más mozgás is a tüzerő szolgálatában áll. Azaz a tűzeszközöket biztosítja, az ellenfelet célok mutatására kényszeríti, felderít, a tűzeszközök előremozgását segíti elő stb.

Ez a jövő harcában még fokozottabb mértékben fog kidomborodni, mint a múltban. Egészen magas nézőpontból szemlélve a dolgokat, a tűz és mozgás szerepét és kölcsönös viszonyát a jövőre vonatkoztatva a következő módon ítélni lehetjük meg:

A jövő harcában a tűz a fontosabb tényező és ez a szervezésben, tehát a számszerűségben is ki fog domborodni. De a mozgás sem nélkülözhető.

Szükség lesz a jövőben is oly eszközökre, amelyek kizárólag a tüzelemet képviselik (tüzérség). De nem lehetünk meg egyenesen

csak a mozgásra (rohamra) teremtett erők nélkül sem (könnyű gyalogság, vagy rohamcsapatok). Végül az erők zöme mozgó tűzre lesz képesítve (gyalogság zöme, harckocsik, légierők stb). Azaz főleg és elsősorban tűzfeladatokra, amelyeket azonban mozgás nélkül megoldani nem lehet. Ezeknél a mozgás csak szükséges rossz.

10.) Harcsávok és irányok.

Minél kisebb az egység, annál nehezebb a sávhatárok megjelölése. Valamely század, vagy zászlóalj támadási sávjának akár a térképen, akár a terepen való világos meghatározásánál a vezetők rendszerint a legnagyobb zavarban vannak. Mindenféle mesterkélt fogáshoz folyamodnak, hogy a működési sávot valamiképpen elhatárolhassák. Sőt igen sok esetben a sávokat azért választják így, vagy úgy, mert a sávhatárokat nem tudják a térképen, vagy a terepen — támpont hiányában — másként megjelölni. Az alsó vezetés keretén belül a pontos sávhatároknak a legritkább esetben van jelentősége. A harccsoporttól, vagy méginkább a zászlóaljtól lefelé tökéletesen elegendő, ha megbízható irányokat adunk. Ha az irányok helyesen és egymástól megfelelő térközre vannak választva, az alsó vezetésnél nem fordulhatnak elő zavarok. Hiszen a parancsnokok oly közel vannak egymáshoz, hogy az összeműködés nem szenvedhet csorbát. Már csak azért is célszerűbb, ha az alsó vezetés keretében sávok helyett irányokkal dolgozunk, mert így a sávból való ideiglenes kilépés, a szomszéd sávjába könnyebben végrehajtható. Ezt a szabályzatok is megengedik, ha a tűzhatás és terep kényszerítenek és erre sokszor szükség is lesz. Márpedig lélektanilag nehezebb a megadott keretből kilépni, ha a sávhatárok meg vannak szabva, mintha csak irányokat adunk. Ilyenkor a terepkihasználás érdekében nem lesz nehéz a szomszéd sávjába áttérni. A védelemről itt nem beszélünk.

Egészen más a helyzet a középső és felső vezetésnél. Itt nagyon is fontos a működési területek gondos és megfontolt elhatárolása. A gondosságot azonban nem csak úgy kell értelmezni, hogy a határvonalak megjelölése félreértésekre ne adjon alkalmat, hanem és főleg arra kell törekedni, hogy a terep-, út és elhelyezési viszonyok az egységek szükségleteinek valóban megfeleljenek.

A sávhatárok kérdésénél nem lehet szó nélkül hagyni azt a világháborúban is dühöngő jelenséget, amelyet a németek találóan »Lückenscheu«, azaz a hézagtól való félelem fogalommal jelöltek meg. Ez abban nyilvánul meg, hogy valamely egység azonnal beszünteti az előremozgást, ha szomszédaival az ember-ember melletti csat-

lakozást elveszítette. Félti a szárnyait és oldalait. Ilyen esetekben az egymás mellett küzdő egységek egyszerűen áthárítják a felelősséget arra a szomszédra, aki volt oly merész és néhány, vagy néhány száz métert a neki kiutalt sávból fedetlenül hagyott. Számptalan esetet lehetne felsorolni a világháborúból, amikor egyik, vagy másik szomszédos kötelékkel azonnal kitört a viszály, mihelyt valami csekély hézag adódott a szárnyak között.

Nem szükséges rámutatni arra, hogy ez a hézagtól való félelem rendszerint milyen alaptalan. Ha az ellenség kisebb kötelékei beszivárognak az alsóbb vezetés egységei közé — ez csak kívánatos lehet, mert foglyul lehet őket ejteni. Az pedig, hogy számottevő erők tudjanak észrevétlenül az ilyen kis hézagokba bejutni, alig hihető. A hézagtól való félelemnek azonban az a rendkívül káros következménye, hogy az erre nevelt vezetők mindig ki akarják tölteni a rájuk eső harcászót, erőiket tehát ilyen értelemben osztják el és nem marad erő az erélyes súlyképzésre. Különösen kis hadseregeknél tüzzel-vassal ki kell irtani az ilyen természetű törekvést.

Kis hadseregeknél egyenesen arra kell nevelni a vezetőket, hogy egymástól üres sávok által elválasztva is tudjanak harcolni. Ez nem csak a seregtestekre, hanem a legkisebb kötelékekre is vonatkozik. Összefügg ezzel a jó mélységi tagozás.

11.) A terep és környezet szerepe a harcászóban.

A terep befolyása a harcra nagyon sokoldalú. A járhatóság, a látási és figyelési lehetőségek, a tűzhatás csökkentése, vagy emelése, azok a fontosabb vonatkozások, amelyek révén a terep és környezet, a harcászóban többé-kevésbé fontos szerephez jut.

A terep túlnyomórészt, mint mozgást gátló, azaz hátráltató természetű tényező jelentkezik. Éppen ezért a védelemben, ahol a védő részéről a mozgás alárendelt fontosságú és a védelmi állást maga választja, a védekező számára fokozott mértékben hasznosítható. Ezt a hasznosítást azonban korántsem lehet merev szabályokba foglalni. A szembenálló felek fegyverzete, harcmodora és egyéb körülmények ugyanazon terep célszerű kihasználását módosítják. Az egyes fegyvernemeknek és ezeken belül is a részeknek a tereppel szemben támasztott igényei nagyon különbözőek. Más a gyalogság, lovasság, vagy tüzérség kívánalma a tereppel szemben, de a gyalogság küzdő egységei is mást várnak a tereptől, mint a tartalékviszonyba rendelt részek. Egyszer a fedezés, másszor a tűzhatás emelése, harmadszor a zavartalan mozgás, vagy a talaj megmunkálhatósága (műszaki ki-

építése) kerül előtérbe. De az is lehetséges, hogy a harc egyik szakaszában más követelményt támasztunk a tereppel szemben, mint a harc további folyamán. Ez az egész vázlatos eszmefuttatás is rávilágít arra, hogy olyan terep, amely minden igényt teljes mértékben kielégítene, nem létezik. A harc menetére való kihatása a védelemben általában nagyobb, mint a támadásban. Hasonlóképpen az állásharcban is nagyobb szerepet játszik, mint a mozgóharcban. De az sem ritka, hogy a mozgóharc támadásánál a terepviszonyok döntenek (hegység, erdő, éjjeli harc, stb.). A terepnek a harcászati való értékelésénél a lényeges az, hogy jelentőségét se túl ne becsüljük, se alá ne értékeljük, hanem a tényezők között az öt megillető helyre állítsuk. Nem ritka esetben ez a hely a legelső lesz. Törekvésünk az legyen, hogy bármilyen terepen kényszerülünk is a harcot megvívni, a terep összes előnyeit szolgálatunkba állítsuk.

12.) Helyzetkihasználás, helyzetteremtés.

Az ügyes vezetés egyik igen lényeges követelménye, hogy a kínálkozó helyzeteket gyors elhatározással és időszerű végrehajtással kiaknázza. Arról van itt szó, hogy a harc előtt, vagy a harc folyamán, esetleg a döntés után, az ellenséges és saját helyzet, terep és környezet tényezőinek fordulatait figyelemmel kísérve, azokat a maga számára a legcélszerűbben gyümölcsösztesse. Ez villámgyors felismerést, gyors és simulékony elhatározási képességet, valamint jól megszervezett parancsközvetítési lehetőséget tételez fel. Hiba volna, ha a vezető eredeti elhatározásához csupán csak azért ragaszkodna, mert nincs felkészülve a változott helyzethez mért módosító intézkedések kiadására. Különösen ott, ahol kevés erővel túlerő ellen kell küzdeni, élnie kell a vezetésnek ezzel a lehetőséggel. Ez a *helyzet kihasználás*. Itt tehát a saját akaratunkon kívül eső körülmények előidézte helyzetváltozások kiaknázásáról van szó.

Ezzel szemben a *helyzetteremtés* az az eljárás, amikor magunk idézünk elő további tevékenységünk sikere érdekében kedvezőbb helyzeteket. Például az ellenfél felfejlődése után arcvonalunkat kedvezőbb terepszakaszra vesszük vissza, ahol kitűnő körülmények kínálnak az ellenakcióra, stb. Nem kétséges, hogy elsősorban a visszavonulási erőjáték ad a helyzetteremtésre a legtágabb lehetőséget.

A jól dolgozó vezetés mindkét módszert bőségesen fogja alkalmazni.

III. Az alsó vezetés és annak menete.

1.) A vezetés nehézségei és a vezetők iskolája általában.

A katonai vezetés az emberi munkásság egyik legnagyobb horderejű és fontosságú, rendkívül nehéz és egyuttal talán a legháládatlanabb ágazata.

Nagy horderejűnek és fontosnak kell nevezni azért, mert a katonára jó, vagy rossz munkájának gyümölcse: ezrek, milliók életének, tűzhelyének és vagyonának biztonsága, s végül a haza sorsa és boldogulása.

Rendkívül nehéz azért, mert a békeelőkészületek ideje alatt nincs rá mód, hogy kipróbáljuk, kísérletezzünk és meggyőződést szerezzünk arról, hogy a végzett munka helyes úton halad-e. Csak a háború nyújt erre bizonyítékot, amikor pedig az esetleges hibákért élettel és vérrel kell fizetnünk.

Végül hálátlannak nevezzük azért, mert a hosszú békeévek alatt úton-útfélen az a nyílt, vagy burkolt vád kíséri ezt a munkásságot, hogy hiábavaló és improduktív. Amikor azonban a tettek mezejére kell lépni, minden szem a katona felé irányul és jaj neki, ha nem ér el sikert.

A siker az a mérték, amellyel a történelem és a kortársak minden vezetőt és vezetést értékelnek. Állapítsuk meg mindjárt, hogy semmiesetre sem igazságos mérték, mert a vezetés a sikernek csak egyik — igaz, hogy fontos — tényezője.

Siker esetén a kortársak és a történelem mindent megbocsátanak, még az elkövetett hibákat, vér és anyagi áldozatokat is. A megvert hadvezért ellenben sárral mocskolják be akkor is, ha rajta kívül eső körülmények voltak a sikertelenség okai.

A vezetőnek legfontosabb, — nem, — az egyedüli — feladata a siker kivívása.

Nem nehéz megállapítás ez. De mi a titka a sikeres vezetésnek?

A fáradalomtól és nélkülözésektől kimerült, valamint az állandó felelősség súlya alatt dolgozó harcászati vezető kezében futnak össze az alárendelt kötelekek sorsának szálai. A haretér bomlasztó benyomásainak közepette, amikor minden bizonytalan, a vezetőnek meg kell őriznie hidegvérét, nyugalmát és határozottságát. Számolnia kell az erő-, tér-, idő-, időjárásbeli viszonyokkal és számtalan egyéb körülménnyel. Gondoskodnia kell mindenféle anyagi természetű dolgról stb., stb.

De még ha eltekintünk is a tényezők végtelen sorától, a katonai munkatere az ember. Húsból és vérből való embereké, akik tudományon, művészetben és technikán uralkodnak. A hadsereg nem egyéb, mint sok embernek, egész országok férfijainak ugyanazon komoly cél érdekében való egyesülése. Amidőn tehát háborús vezetésről beszélünk, két ilyen szervezett embertömegekből álló hadseregek egymás ellen való alkalmazását értjük.

Nem szorul bővebb magyarázatra, hogy ezeknek a gondolkodó, öntudatos embertömegeknek a vezetése, akiknek hatalmas lelki emóciók, törekvéseik, saját akaratuk, idegeik vannak, akik lelkesednek vagy félnek, akikben úgy az emberi gyarlóság, mint a tökély összes fokozatai bennfoglaltatnak, rendkívül bonyolult. Bonyolult volt mindig, de a technika haladásával, amidőn mind tökéletesebbé válnak a fegyverek, még fokozottabban megnehezül.

A legsúlyosabb nehézség abban rejlik, hogy a kiszámítható, előrelátható, megfontolható és mérlegelhető tényezők hatalmasan szétágazó tömegével szemben, a tényezők legfontosabbjai, — az erkölcsi és szellemi hatóerők, — minden pozitív számvetés és elgondolás határán kívül esnek.

Meg kell ismernünk a vezetés lényegét és mibenlétét, valamint technikáját. A vezetők sem az egyiket, sem a másikat nem nélkülözhetik. Ez a vezető békemunkájának legfontosabb feladata.

Hogy és miként készüljön fel tehát a katonai vezető a cselekvés nagy pillanatára? És lehet-e a katonai vezetést elsajátítani?

A legelső kérdés amely elénk tárul, hogy az elmélet vagy a gyakorlat, azaz a teoria, vagy a praxis útján helyesebb-e vezetőket iskolázni?

Nyilvánvaló, hogy a háborút leghelyesebb háborúban tanulni és a katonai vezetés elsajátításának a személyes háborús tapasztalat a legjobb módja.

De tévedés volna azt hinni, hogy minden háborús élmény hadi-

tapasztalatot jelent. Az egyes ember csak arra vonatkozóan szerezhet tapasztalatokat, ami körülötte és környezetében történik.

De még ha volna is valakinek sokoldalú haditapasztalata, ez még korántsem nagy érték. A tapasztalat önmagában nem sokat ér, csak ha azt helyesen értékeltük és abból a megfelelő tanulságokat vontuk le. A való élet a könyvek könyve, de nem akárci tud olvasni belőle. Az esemény maga csak köntös, de sokan soha sem tudják meg, hogy mi van benne. Sőt egyenesen azt kell mondanunk, hogy az az 1—2, vagy akár 100 élmény, amikor valaki teljesen kötött viszonyok, helyszini pillanatnyi benyomások és nagyon is korlátozott körülmények között élt át valamit, általában nem lehet mérvadó tárgyilagos tapasztalatok leszűrésére.

Lássuk tehát, hogy miként illeszkedjék bele a békemunkába az elmélet és a gyakorlat? Milyen utak és módok állnak békeidőben rendelkezésünkre, hogy a vezetőket iskolázzuk?

a.) A gyakorlat csapatokkal.

b.) Gyakorlatok csapatok nélkül (hadijáték, vezetési gyakorlat, alkalmazó gyakorlat, stb.)

c.) Tanulmány.

A csapatokkal űzött békegyakorlat nyilvánvalóan a leggyakorlatiasabb módja a vezetők iskolázásának. De óvakodjunk attól a hiedelemtől, hogy ez az egyedüli út, amely boldogít.

A békegyakorlat a valóságtól majdnem oly messze áll, mint a sarki expedícióról szóló elbeszélés a sarkkutatók küzdelmeinek valóságától, hiszen a valóságban fellépő hatótényezők legfontosabbja, az ellenhatás hiányzik.

Igenis mindent, amit csak lehet, gyakoroljunk békében csapatral a terepen és a valósághoz hű helyzetekben. De legyünk tisztában azzal is, hogy ez egyrészt már az alsóbb vezetés számára sem elegendő, de a középső és felső vezetés egyenesen csödbe jutna, ha kizáróan a praktikus iskolázásra várna. Minél alacsonyabb régiókban mozgunk a vezetés terén, annál inkább lépjen előtérbe a gyakorlati módszer, de minél magasabb vezetésről van szó, annál inkább elkerülhetetlen az elmélet, vagy tanulmány bevonása a helyes kiképzés érdekében.

Mi módon tudjuk tehát magunkat azzal az elméleti tudással felvértezni, amelyet a vezetőtől megkövetelünk?

Elmélethez vagy tanulmányhoz sorolhatjuk mindenekelőtt a harcászat összes tényezőinek legalaposabb ismeretét. Ezek: a harcász-
közök, az ellenfél és ellenhatás, a terep és környezet, s végül az

idő. Ezek mind konkrét elsajátítható dolgok, amelyek ismeretét a vezető éppoly kevésbé nélkülözheti, mint a festő a távlatant, a színek keverésének technikáját, vagy az építész az építendő épület kubaturájának és anyagszükségletének kiszámítását.

Ide tartozik továbbá a harcászat alkalmazó tanulmányozása.

A terepen és térképen megbeszélésre kerülő legkülönbözőbb harcászati helyzetekben igyekeznünk a valóságnak megfelelő helyzeteket teremteni és a harceszközök helyes alkalmazását elméletileg gyakorlat tárgyává tenni.

Itt segítségül kell hívnunk a képzelőtehetséget. Az egészséges és jó képzelet a vezetésnek elengedhetetlen kelléke. Ha a vezető tervének megalkotásakor, vagy parancsai kiadása alkalmával térben és időben maga előtt látja az eseményeket lejátszódni, ha el tudja képzelni azt, hogy parancsa a csapatnál mily tevékenységek sorozatát váltja ki, ha lelki szemei előtt elvonulnak mindama surlódások és munkálatok, amelyek emberi számítás szerint adott esetben bekövetkeznek, akkor helyesen fog vezetni.

A képzelőtehetség fejlesztése legyen a legelsőrendű dolgunk.

Enélkül nem lehet harcászatot tanulmányozni, de nem is lehet vezetni.

A tanulmányok egyik további fontos ága a hadtörténelem tanulmányozása. Ez tanít meg arra, hogy a dolgokat úgy lássuk, ahogy azok a valóságban vannak és a békeidőben nem értékelhető és érzékelhető dolgokat, úgy mint a surlódásokat, ellenhatásokat stb. érezzük. A szokásos hadtörténelmi oktatás azonban nagyon messze áll ennek a célnak a megvalósításától. Általában a legfelsőbb hadvezérek és azok közegeinek, vagy legfeljebb még a felső vezetőknek a háborús működését olvassák és oktatják, de az alsó vezetés — azaz az egyszerű tábornokok, ezredparancsnokok, zászlóalj — és századparancsnokok harctéri munkája nagyon keveset érdekel.

Itt a hiba elsősorban a történetírókat terheli. Amint a marnei vagy mazuri csaták, avagy a felső vezetés minden oldalról megvilágításra kerülnek s a háborús vezetés nagy problémáit kimerítő módon tárgyalják, éppen így szükséges volna a középső, de főleg az alsó vezetés számára történelmet írni. Mert hogyan kerüljön a tisztikar zöme azokhoz a hadtörténelmi forrásokhoz, amelyek őt béke-tanulmányaiban támogatják? A levéltárak feldolgozatlan anyaga, a hozzá nem értők számára értéktelen papírtömeg. A háborús iratokból csak a szakértők tudják igen fáradságos munka árán az összefüggéseket és használható dolgokat kihámozni. De teljesen fe-

lesleges munka is volna, hogy minden egyes tanulmányozó előlről kezdje az irattárak átkutatását. Nemcsak a tanulmányozók érdekében volna szükséges a világháború hatalmas anyagának az alsó vezetés szempontjából való alapos értékelése, hanem a harcászati elvek megvilágítása, azaz a szabályzatok szerkesztésének is javára válna.

Szándékosan hagyom utoljára az elméleti tanulmányozás egyik legfontosabb tényezőjét, a szabályzatok megismerését.

A szabályzatok alapos megértése a tanulmányozás fontos lépése. Ez alatt nem a szabályzat tételeinek szószerinti felsorolását értem, hanem azok lényegének igazi megértését, a behatolást annak szellemébe, az egyes kitételeknek kritikus szemmel és fejjel való vizsgálatát, hogy az husba és vérbe átmenjen.

De a szabályzatok csak elvont és indokolás nélküli alapelveket adnak, mert nem foglalozhatnak minden elgondolható lehetőséggel. Számptalan körülmény, a hadszíntér, az évszak, az időjárás, a technika pillanatnyi állapota, az emberanyag mineműsége, a gazdasági, ember- és anyagpótlási viszonyok és nem utolsó sorban a véletlen kihatásai nem, vagy csak kis részben találhatók a szabályzatokban. Éppen ezért a szabályzatok szorosan megkötő rendelkezésektől óvakodnak. Nem állítanak fel megdönthetetlen törvényeket, de feltárják a tapasztalat alapján helyesnek vélt elveket és végrehajtási módokat. Minél alacsonyabb régiókban mozgunk, annál több a szabályzat megkötő rendelkezése, mert másként a sok apró részecske helyes összműködését és az egyöntetű végrehajtást elképzelni sem lehetne.

Minél felsőbb a vezetés, annál kevesebb a megkötés, mert a magasabb vezetést a változott viszonyok sokkal érzékenyebben befolyásolják és nem is olyan fontos a végrehajtás egyöntetűsége.

Ha ezek után felvetjük a kérdést, hogy a vezetők iskolázásában az elméleti vagy a gyakorlati iskola hirdetői mellé álljunk-e, akkor tárgyilagosan azt kell mondanunk, hogy itt nem lehet arról szó, hogy elméleti »vagy« gyakorlati kiképzést üzzünk. Az elmélet és gyakorlat harmonikus és együttes alkalmazása a helyes. A teoria és praxis nem ellenségek, hanem hű barátok, akik egymást kölcsönösen támogatják. A túlzók, akár a gyakorlat, akár az elmélet jelszavas hirdetői, hamis utakon járnak. Ne tulajdonítsunk döntő fontosságot se a személyes haditapasztalatnak, se a hadtörténelem tanulmányozásának. Mindkettővel be tudjuk bizonyítani állításainkat, de éppen úgy annak ellenkezőjét is. Ugyanígy nem lehet kizárólag a szabályzatokra, vagy az irodalomra támaszkodva a vezetők kikép-

zéséhez vezető utakat keresni. De amint az elmélet és tanulmány egyedül nem boldogítanak, éppen úgy végzetesen téved az, aki minden tanulmányra, vagy elméletre a fogait vicsorítja s mindazokat, akik ilyesmivel foglalkoznak, szürke teoretikusoknak, szobatudósoknak és a csapat ellenségeinek minősíti.

Az bizonyos, hogy a vezető minden ténykedését az akarat és a jellem irányítja. Ebből most valaki azt a következtetést vonhatja le, hogy ime a jellem a fontos, tehát minnek a tanulmány? Állítsunk a csapat élére erős akaratú és jellemes férfiakat és megtettük a magunkét. Hiszen a tanulmány esetleg elhomályosíthatja és megzavarhatja az erős akaratot, mert oly lehetőségeket tár fel, amelyek egyenesen habozásra készítenek. Bármilyen behatóan tanulmányozza is valaki a nyelvtant — mondja ugyanez a tábor — ezuton soha nem fogja senki Madách Ember tragédiáját, vagy Homeros Iliását megteremteni.

Ez igaz. De ott van a végzetes tévedés, hogy bizony annak, aki ódát akar írni, nagyon is ismernie kell a nyelvtant és a nyelvet, de a lényeg az, hogy az óda megteremtéséhez nem »elegendő« a nyelvtan ismerete, hanem még másvalami isteni adomány is kell!

A gyakorlati katonai vezetőnek a rábízott feladat sikeres megoldásához annál nagyobb fokú tudásra van szüksége, minél magasabb egységet vezet. Ismernie kell behatóan azokat az eszközöket, amelyekkel és amelyek ellen dolgozik, azok alkalmazási módját és hatóképességét. El kell bírálnia térbeli és időbeli tényezőket. Mindez megfelelő tudás nélkül elképzelhetetlen.

Végeredményben tehát azt mondhatjuk, hogy törekedni kell mindazt, amit csak tudunk, gyakorlatilag iskolázni, de a gyakorlatokat is egészítse ki a helyesen üzőtt elmélet. Az elmélet annál inkább veszít fontosságából, minél alacsonyabb egységek vezetéséről van szó, mert itt már békében sok tényezőt szemléltetni lehet.

2.) A vezetési tevékenységek sorrendje.

A parancsnok tevékenysége egészen általánosságban a következő módon zajlik le:

A vezető az előljáró parancsnokságtól beérkezett intézkedést a térkép (néha a terep) alapján áttanulmányozza. Helyzetmegítélése alapján elhatározásra jut. Ennek megfelelően megalkotja tervét és kiadja a szükséges parancsokat.

Időrendi sorrendben tehát a következő vezetési tevékenységek adódnak:

- I. Helyzetmegítélés.
- II. Elhatározás.
- III. Tervezés.
- IV. Parancsadás.

I. Helyzetmegítélés.*)

Ez a kapott feladat mellett, az elhatározás alapja. Tényezői: a saját és ellenséges helyzet (térben, időben, erkölcsi, fizikai és anyagi tekintetben), a terep és időjárás.

Mialatt háborúban ez a helyzetmegítélés aránylag könnyű, ha az elg-ről szóló adatok megfelelőek, mert a parancsnokok állandóan a helyzetben élnek és éjjel-nappal ezzel foglalkoznak, addig békében a hadijátékok és alkalmazó megbeszélések keretében jóval nehezebb. Mert rendszerint kevés idő áll rendelkezésre, hogy a megadott adatok alapján magunkat a helyzetbe beleéljük, de főleg azért, mert a dolgokat kivétel nélkül el kell képzelnünk. Tehát nem látjuk a csapatot, annak állapotát, a távolságokat, az időjárást, nem halljuk az ágyúdörgést, puskazajt stb., stb. Háborúban főleg az elg-ről szóló adatok hézagosak és bizonytalanok, a többinek mérlegelése nem probléma. Békemunkánál minden a képzeletre van bízva. Az alkalmazók keretében hagyjunk tehát bőséges időt a helyzetmegítélésre és adjunk meg minden adatot, amely háborúban ismeretes volna, s amiről látás, hallás útján a vezetők minden további

*) Ezt sokszor összetévesztik a »Helyzetjellemezés« és »Helyzetrög-zítés fogalmakkal.

1.) Helyzetjellemezés.

Nagy vonásokban adunk a helyzetről jellegzetes képet. Ez a rajz a kötelék nagysága szerint változik. Másként jellemzi a helyzetét a hdt., mint pld. az ezredpk-a. Zsinórmértékül szolgálhat, hogy néhány szóban az elg. magatartását és sejtett erejét vázoljuk, majd a saját kötelék zömének (súlyának, főerejének) tevékenységét, illetve a helyzetét jellemezzük.

Magá a kifejezés: »jellemezés« magában hordja, hogy mit akarunk vele. Ki kell emelni a helyzet jellegzetes tulajdonságát. Tehát nem arról van szó, hogy a helyzetről valakit részletesen tájékoztassunk, hanem, hogy egységünknek az egészen belüli helyzetét »jellemezzük«.

Tehát pld. »Az elg. az A-tól közvetlen K-re huzódó magaslatokon friss erők bevetése mellett véd. A ho. mindkét oldalt kötelékben X-Y-Z irány-nyal támad.« Vagy más helyzetben pld.:

»Az elg. a hdt. jobbszárnyát túlerővel támadja, X erővel elérte Y-Z vonalat. A ho. a jobbszárnyon, általában A-B vonalban véd-re rendezkedik be.« Vagy pld.:

»A II. hdt. támadása az elg. túlerős ellenállása következtében A-B vonalban megakadt. A ho. Y területről Z területre tolódik el, hogy XI. 1-én C iránnyal az elg.-et oldalbat ád-ja.« stb. stb

nélkül tudomással birnának. Amíg meg nem győződünk arról, hogy mindenki teljesen tisztában van a helyzettel, meg se kezdjük a munkát, mert — hiányozván az alap — az egész épület a levegőben fog lógni. A megbeszélés terméketlen lesz.

Akár háborús tevékenységről, akár békemunkáról van szó, a lényeges az, hogy a tényezőket rideg tárgyilagossággal mérlegeljük. Óvakodjunk mind a túlzott optimizmustól, mind a pesszimizmustól.

Sorra véve a helyzet tényezőit, azok megítélésénél a következő szempontok mérvadók:

Saját helyzet: Állandó, lehetőleg a térképen vezetett nyilvántartás ehhez elengedhetetlen. Mihelyt konkrét jelentés alapján a helyzet változott, a nyilvántartást azonnal módosítani kell. A nyilvántartás ne csak a szorosán vett saját csoportot ölelje fel, hanem a szomszédokat, előljáró pság-ok helyeit és az érdekekkel bíró anyagi vonatkozású dolgokat is (felvételezőhely, sebesültleadás, stb.). Egyébként az alsó vezetésnél számos, a saját helyzetet érintő kérdés a parancsnok fejében van (pld.: erkölcsi, fizikai állapot, stb.).

Ellenséges helyzet: E téren rendszerint nagyfokú bizonytalanság fog uralkodni. Az előljáró pság jól teszi, ha az alsó vezetéssel minden adatot közöl, ami őt érdekelheti. Az alsó vezető ezenfelül csak jelentéktelen dolgokból lesz kénytelen következtetéseit levonni. Az éppen szemben álló elg. tulajdonságainak és harcmódjának ismerete e tekintetben igen hasznos lesz. Ha ezt ismerjük, az elg. várható magatartása felől nem lesz nehéz észszerű következtetésekre jutni.

Ez a jellemzés tehát végeredményében nem egyéb, mint a folyamatban lévő harcászati tevékenységnek leegyszerűsített szavakban való öntése. Olyasvalami, mint a kibővített elhatározás, amelyet utólag valakivel közlünk. A helyzetjellemezés tehát éppoly sokféle lehet, mint az elhatározás. A főkülönbség az elhatározás és a helyzetjellemezés között tehát az, hogy az elhatározás a jövő időre szól, míg a helyzetjellemezés az éppen végrehajtás alatt levő cselekménnyel foglalkozik és rendszerint valamivel bővebb.

A helyzetjellemezést rendszerint akkor alkalmazzuk, ha magasabb előljárónkat, vagy szomszédunkat akarjuk a helyszínen rövidesen beleilleszteni az általános képbe. Ha az előljáró többet is akar tudni, akkor »tájékoztatjuk« a helyzetről, vagy »rögzítjük« a kötelék helyzetét.

Összefoglalva a mondottakat a helyzetjellemezés nem egyéb, mint hogy az alárendelt kötelék pillanatnyi tevékenységének *harcászati jellegzetességét* kidomborítjuk.

A helyzetjellemezés mindig a további magatartás indokolásának csiráját hordja magában és belőle mintegy logikusan következik, hogy: tehát ez és ez a teendőm...

2.) Ellentétben a helyzetjellemezéssel a *tájékoztatás*, vagy *helyzetrögzítés* már a részletekkel is foglalkozik. Itt ismét hasonlattal kell élnem. Ha a helyzetjellemezést az elhatározás módosított formájaként fogjuk föl, akkor a tájékoztatást a részletes tervvel lehetne összehasonlítani. A különbség itt

Az alsó vezetés eleinte saját észleletei útján valószínűleg mást, mint azt, hogy a csapatra rálöttek, tehát azt, hogy az ellenség jelen van, aligha tud megállapítani. Abból, hogy mennyi ellenséges tüzéréség lő reánk, később pedig, hogy hány elg. gp. szólal meg, továbbá, hogy milyen erős a puskatűz, kell következtetésekre jutnia. Csak a harc folyamán derül ki, hogy valóban hol van az elg. állása és mennyi az ereje stb. Tehát oly időben, amikor az erőket nagyjában, bizonyos irányokban bevetette és kevés lehetősége van a módosításra. Nagyon ritka eset lesz, amikor az alsó vezetés már kezdetben az elg. helyzet mérlegelése alapján cselekedhet. Rendszerint más szempontok (feladat, terep, stb.) döntenek el, hogy milyen irányt, sávot, stb. válasszon és hogy hol képezzen súlyt.

Ritkán lesz tehát módja arra, hogy az elg. szárnyát tudatosan átkarolhassa (mert nem tudja hol a szárny) vagy a puha pontok ellen támadjon (mert az sem lesz előtte ismeretes eleinte).

Végeredményében az alsó vezetés keretében az elg. helyzetről az elhatározás előtti időben rendszerint igen kevés részletet fogunk tudni. Azon felül, amit a felsőbb pság velünk közölt, vajmi kevés, valóban megbízható adat fog befutni. Ami jelentést kapunk, azt is erős fenntartással kell fogadnunk. Vagyis az alsó vezető helyzetmegítélésében az elg. eleinte sokszor alárendelt szerepet fog játszani. Csak a harc folyamán jut valóban megbízható adatok birtokába, amikor a saját megfigyelés, a tűzhatás, mozgás vagy foglyok ejtése révén a kép tisztulni kezd.

Ez egyrészt hátrányos a vezető számára, de más oldalról — a helyes elhatározás és szabad akaratnyilvánítás tekintetében — nem

ismét az, hogy nem jövőbeni cselekményekről van szó, mint a tervnél, hanem a terv szerint már folyamatban levő cselekményről. Továbbá az is lényeges különbség, hogy a terv az ellenség helyzetét nem öleli fel, míg a tájékoztatásnak az ellenség helyzete nagyon is lényeges része. Az is természetes, hogy a helyzet rögzítés rendszerint nem foglalja az összeköttetés, híradás, légvédelem, anyagi ellátás, stb. dolgait.

Irányadó itt az, hogy ne menjünk tulságosan részletekbe, hanem elégedjünk meg ama csoportok helyzetének rögzítésével, amelyek közvetlenül parancsnokságunk intézkedési egységeit képezik.

Az előadási- vagy írásmódban az a leghelyesebb, ha az ellenség és saját helyzetet különválasztva tárgyaljuk és a nagyból a kicsibe megyünk.

A terepen még nagyobb kötelékek helyzetének rögzítésénél is, ha csak lehetséges (jó kilátó pontról) a terepen rögzítsük a helyzetet. Kisebb kötelékeknél (alsó vezetés egységeinél) feltétlenül a terepen kell a helyzetet rögzíteni.

Rövid, határozott mondatokat használjunk. Lehetőleg jobbról kell kezdeni és a *szomszédokról* se feledkezzünk meg.

A helyzet rögzítés tulajdonképpen a helyzetmegítélés legfontosabb előmunkálata, amikor a saját és elg. helyzetet ama kötelék szempontjából vizsgáljuk, amellyel dolgozunk.

döntő jelentőségű. Mert aki túlságosan sokat akar tudni az elg-ről, függőbe kerül annak akaratától és cselekvésétől. Pedig a siker titka rendszeren abban rejlik, hogy a magunk akaratát és cselekvését rá tudjuk kényszeríteni az elg-re, oly erővel, hogy annak hálójából ne tudjon egy pillanatra se szabadulni.

A terep és időjárás: Fontos pozitív tényező az alsó vezetés számára. A feladaton és a saját helyzeten kívül ez lesz rendszerint az a kézzelfogható alap, amely az alsó vezető elhatározását befolyásolja. A terepmegítélés alapfeltétele a kifogástalan térképolvasás. Mert rendszerint még az alsó vezető sem fogja az egész alkalmazási terepet áttekinteni tudni. A feladat végrehajtása szempontjából a legalkalmasabb terep kiválasztásával döntjük el túlnyomórészt azt, hogy milyen irányban, sávban támadjunk, vagy, hogy hol védjünk, stb.

Még az ellenség helyzetének megítélésénél is sokszor a terep nyújt útmutatást arra, hogy hol lehet az állása, vagy hogy hol támadhat.

Végeredményben a helyzetmegítélés az elhatározás előzménye.

II. Elhatározás.

Az elhatározás két alappillére: a kapott *feladat* és a fentebb körülírt *helyzetmegítélés*.

A felsőbb pság-tól kapott parancs rendszerint világosan megjelöli az alsó vezető számára, hogy támadjon-e vagy védjen, vagy visszavonuljon. Továbbá azt is, hogy mikor, hol hajtsa végre a megszabott feladatot, milyen támogatásban részesül, stb., stb.

Ritka, kivételes esetektől eltekintve, az alsó vezető tehát nem igen jut abba a helyzetbe, hogy ilyen alapvető természetű elhatározásokra jusson, mint pld.: hogy támadok, védek, stb. De a támadás vagy védelem általános helyének kiválasztása sem lesz az alsó vezető dolga.

Az alsó vezetők elhatározásai tehát csak oly kérdések körül foghatnak, amelyekben valóban elhatározási szabadsága van. Tehát pld.: a támadásban az alsó vezető szabja meg, hogy az alárendelt egységei szétbontakozzanak, vagy tagozódjanak-e? Mely terepszakasztól, meddig nyomuljanak elő? Vegyenek-e föl harccsoportosítást és milyen erőelosztással? Mily útvonalakat vagy terep fedezeteket használjanak ki? A gépek települjenek-e és hol? stb., stb. Vagy a védelemben, hogy milyen legyen a részletes erőcsoportosítás, hol csoportosuljanak az erők a megszállás előtt? Mikor szállják meg az állást? A tűz megkezdhető-e? stb., stb.

Magasabb nézőpontból szemlélve a kérdést, azt mondhatjuk, hogy a felső vezetés ritkán, de sorsdöntő kérdésekben kerül abba a helyzetbe, hogy határozzon, míg az alsó vezető gyakran, de aránylag lényegtelenebb kérdésekben, a feladat keretén belül, pillanatnyi be nyomások alatt, rövid időre, kis távolságokra (ameddig lát) határoz. Esetleges tévedései reparálhatók és nem végzetesek. A felső vezető lomha, nagy testekkel intézkedik. Parancsai sokáig kerülnek végrehajtásra, módosítani nehezen tud, de több ideje is van a mérlegelésre és így talán csak több nap eltelté után kerül új elhatározás elé, míg az alsó vezetésnek naponta többször, sőt talán óránként is lesz határozni valója.

Az elhatározás a szándékot, vagy teendőt csak nagy vonásokban néhány szóban összefoglalva jelöli meg. Éspedig azt, hogy mit szándékozom a zömmel tenni, milyen irányban és mely időpontban.

Gyakran felmerül annak a szüksége, hogy az elhatározást *indokolnunk* kell. Mit tartalmazzon ez az indokolás?

Lényegében nem mást, mint a feladat reánk vonatkozó részének megjelölését és a helyzet megítélésből folyó következtetéseket. Ezek képezik az elhatározásaink indokait. Ha többféle elhatározás elképzelhető, akkor az indokolás folyamán az egyes lehetőségek előnyeinek és hátrányainak rövid megvilágítása mellett azt is megmondjuk, hogy miért döntünk így, vagy úgy.

Mialatt a felső és talán még a középső vezetésnél is a kapott feladaton kívül, a helyzetmegítélés mindig igen lényegesen befolyásolhatja az elhatározást, tehát az indokolásnak a feladatot, a helyzetmegítélés lényegét és eredményét is mindig tartalmaznia kell, addig az alsó vezetésnél sokszor egyedül a kapott feladat elegendő a teendő indokolásául. Másrészt a felső és középső vezetés keretében rendszerint többféle elhatározási lehetőség adódik és ezek párhuzamba állítása sem igen maradhat el, addig az alsó vezetőnek a legtöbbször nincs sokféle elhatározási lehetősége.

III. Tervezés.

Mialatt az elhatározás csupán csak az elérendő célt állapítja meg, a terv a végrehajtás érdekében szükséges minden részletet felölel.

A szellemi munka menete a következő: A vezető először elhatározza magát és e szerint tervez. Csak ezután kutatja, hogy az ellenség a tervet mi módon keresztelheti s e szerint teszi meg ellenrendszabályait. Csak ily módon lehet a saját akaratot tisztán keresztül vinni.

A terv végeredményben nem egyéb, mint egy oly parancsvázlat, amely mindarra kiterjed, amit a később kiadandó parancs tartalmazni fog (kivéve a tájékoztatást).

Az elhatározás a jellem és ösztön dolga, a tervezésnél ezzel szemben a katonai tudás és képzettség dominálnak.

Ellentétben a felső és középső vezetéssel, ahol a parancsnoki tervről és részletes tervről (a vkf. terve) beszélünk, az alsó vezetésnél csupán egy tervről van szó, amely mindig részletes terv lesz. Mialatt azonban a felső és középső vezetés tervezése rendszerint nagyobb lélekzetű akciót ölel fel s így szövevényesebb, az alsó vezető inkább gyakoribb és apróbb tervekkel dolgozik.

Tehát amint az *alsó vezető elhatározásai alkalmával is több részre bontja az előljárójától kapott feladatot*, s azokat részletes cselekmények keretében oldja meg, hasonlóképpen a tervei is ily részekre tagozódnak.

A tervezés, az elhatározás mellett, a parancsnokok leglényegesebb munkássága. Itt nyilvánul meg a vezetői képesség, katonai tudás és leleményesség.

A terv általában a rendelkezésre álló erőknek a kitűzött cél érdekében való ügyes, összhangban való alkalmazását szabja meg.

Lényegesebb részei:

- a.) Az erők csoportosítása (csoportképzés, kiterjedés, mélységi tagozás, tartalékképzés) és feladatok megjelölése.
- b.) Irányok és harcsávok (védőkörletek) megszabása.
- c.) A különleges feladatok és az összműködés szabályozása.
- d.) A vezető álláspontjánaak megjelölése és a vele való összeköttetés szabályozása.
- e.) A meglepetés előkészítése és az ellene való védekezés (feld. és biztosítás, légvéd.).
- f.) Anyagi vonatkozású előgondoskodások.

a.)-hoz Az erőcsoportosítás a terv legfontosabb része. Ez tükrözi vissza az elhatározás és terv lényegét, valamint a vezető akaratát és szellemét.

Irányadó itt, hogy ahol a döntést keressük, mindig helyi túlsúlyra kell törekednünk s a döntés helyén elegendő erők soha sem lehetünk. Eme alapelv betartásán épüljön fel az erőelosztás. A vezetőnek tehát legyen szíve ahhoz, hogy a sávja (körlete) egyes részeit tudatosan gyengítse.

A csoportok összeállításánál az egyes csoportoknak adjuk meg azt az erőt, amely a feladatuk végrehajtásához szükséges, illetve

kielégítő támogatást a nekik alá nem rendelt fegyverek (tü., nehéz gépek) részéről. De kötelekeket lehetőleg ne bontsunk meg.

A *kiterjedés és mélységi tagozás* révén juttatjuk kifejezésre a súlyt. Döntő helyen csekély kiterjedést és nagy mélységi tagozást veszünk.

A *tartalék* az az eszköz, amellyel a vezető akaratát még a harc későbbi folyamán is érvényesítheti. A tartalék kijelölésénél döntő, hogy vele mi a szándékunk. Ha a harccsoportok erősbitésére hivatottak, akkor különböző kötelekekből tartunk vissza tartalékot, hogy bevetésük esetén lehetőleg a saját csapatkörletükbe kerüljenek vissza. Ellenben, ha a tartalékkal egységes ellenakciót szándékozunk vezetni, akkor szervezetszerű egységet jelölünk ki tartalékként.

A parancsnoksági viszonyok szabályozásánál kerüljük el azt, hogy a vezető az alárendelt erők zömenek vezetését valamelyik alárendeltjére hárítsa. Mert ennek rendszerint nincs elegendő eszköze és személyzete az ő viszonyaihoz mérten nagy test vezetéséhez. Hibás dolog pl., ha egy gy. e. pk. 2—2 1/2 zlj-ból álló támadó súlyának vezetését egyik zlj. pk-ára hárítja, ő pedig a fennmaradó részzel mellékfeladatot old meg, illetve ezt a részt tartalékul tartja vissza. Ez nem egyéb, mint a felelősség áthárítása. Vezesse ő maga a fontos részeket!

b.)-hez. A *harcsávok és irányok* megszabásánál tartsuk szem előtt, hogy a harcsávval is kifejezésre kell juttatnunk a súlyképzést és így a vezető akaratát. Szűk sáv és nagy erő mutatja a súlyt. Az alsó vezetés keretében támadásnál nem mindig szükséges a harcsávok megjelölése. Sokszor elegendő, ha irányokat adunk. Érvényes ez különösen a zászlóaljnál alacsonyabb kötelekekre, ahol valóban rendkívül nehéz a terepen, vagy a térképen sávhatárokat kijelölni.

A harcsávok megjelölésénél az a fontos, hogy a *döntés helyén adódó sáv szélességét helyesen állapítsuk meg.* Itt a sáv rendszerint szűkebb lesz, mint ott, ahonnan a kötelék a feladat megoldása érdekében elindult. Így tehát előrefelé szűkülő sávok adódnak, amelyek az erőelhasználódást kiegyenlítik és a tűzhatást növelik.

Támadásban sokszor az *elfoglalandó terület rész határainak*, valamint a megindulás helyéről az odavezető *iránynak* megadása jobb és célravezetőbb lesz, mint valamilyen mesterkélt sávképzés.

A támadás irányára (a sávok irányára) vonatkozóan hangsúlyoznunk kell, hogy hacsak lehet *átkarolásra* törekedjünk. Ha nincs előttünk szárny, akkor az ellenség puha pontjai ellen vezessünk támadást. Ha erre vonatkozólag sincs támpontunk, akkor a támadásra legkedvezőbb terep szabja meg az irányt (sávot).

megkezdésének) mérlegelésénél a feladat, az időjárás, napszak, évszak, a csapat állapota, az elg. helyzete, a tüzelőkészítés lehetőségei irányadók.

d.)-hez. A harcálláspont megválasztásánál elv az, hogy az alsó vezető személyes befolyása érvényesüljön és előjáróival is jó összeköttetése legyen. A gysági harccsop. és tü. csop. pk. együtt, vagy egymáshoz közel válasszák háp.-jukat.

A jól megválasztott harcálláspont megkönnyíti az összeköttetést.

Az összeköttetés és híradás szabályozásánál az eszközök párhuzamos bevetése mellett lehet csak sikert remélni.

e.)-hez. A felderítés (harcfelderítés) megtervezésénél elv az, hogy idejében igyekezzünk mindama vitás kérdésekre választ kapni, amelyek a feladat sikeres végrehajtása érdekében szükségesek. Saját elhatározásunkhoz esetleg alapokat nyújt azáltal, hogy az elg. helyzetről és terepről adatokat szolgáltat, egyben lepez és biztosít. Itt vagy ki kell jelölni a harccsoportok által felderítendő területet, vagy ha magunk igazítjuk el a felderítő egységeket, akkor megjelöljük azok parancsnokát, erejüket, a sávot, vagy menetvonalat, célokat, feladatokat és a jelentő szolgálat megszervezését (összeköttetés).

A biztosítás a felderítéssel egyetemben a biztonság céljait szolgálja. Elvileg csoportképzéssel és terepkihasználással biztosítjuk magunkat és csak különleges esetben (szárnyon) alkalmazunk erre a célra külön erőt. A tervezésnél rendszerint megszabjuk a harccsoportok által biztosítandó területet, irányokat, esetleg a külön kirendelendő osztagokat.

A légvédelem a csapatkörletben tűzeszközök bevetésével történik. Ha van lgv.gp. alakulat, ezeket néha a harccsoportoknak rendeljük alá. Egyébként a csapat saját eszközeivel védekezik a repülők ellen.

IV. Az alsó vezetés parancstechnikája.

Az elhatározásból eredő akaratot paranccsal változtatjuk tette. A legjobb elhatározás sem ér semmit, ha a vezető akaratát nem tudja határozott és világos formában kifejezni és parancsok révén tette változtatni.

Nem hiába követelünk a katonai életben különleges parancsnyelvet. Ez a parancsstílus azonban ne csak abban különbözzék a közélet nyelvezettől, hogy szakkifejezésekkel van tarkítva, hanem rövid, határozott és világos kifejezésmódjával oly módon tükrözze vissza a vezető akaratát, hogy még a gyengébb elmék se kételkedjenek és a makacskodók is feltétlenül meghajoljanak a vezető akaratára előtt.

Védelemben már fontosabb, hogy az alsó vezetés egységei is világos körlehatárokat (sávhatárokat) kapjanak. De a rajok — sokszor még a szakaszok számára is nehéz lesz a határsávok megjelölése. Ilyenkor a gyalogság kis egységei számára megadjuk azt a tereprészt, amelyben be kell rendezkedniök.

c.)-hez. A *feladatok* megjelölése tekintetében tartsunk mértéket. Számos résznek, vagy csoportnak a feladatát megadtuk már azzal, hogy megmondtuk nekik, hogy támadjanak, vagy védjenek és milyen céllal. Ha egyéb mellékfeladatot nem hárítunk rájuk, ne erőltessük a feladatképzést csupán azért, hogy a sémának eleget tegyünk. Bizonyos részekenél (különösen a gépekkel való intézkedésnél) úgysem tudunk meglelni anélkül, hogy határozott feladatot ne adjunk nekik.

A *támadási célt* mindig meg kell adnunk. Ez nem egyéb, mint annak a tereprésznek (elg. állásrészének) a megjelölése, amelyet elfoglalni akarunk. Az alsó vezetésnél természetesen első, második, harmadik támadási célról nem lehet beszélni. Itt csak »egy« támadási cél van.

Az alsó vezetésnél a *feladat* és *támadási cél* általában azonos fogalmak. (A mellékes feladatoktól eltekintve) De nem elegendő azt mondani, hogy x harccsoport támad, ebben és ebben a sávban... Mindig egy bizonyos terület elfoglalása a cél. És ezt meg is kell mindig jelölni. A támadás ehhez csak eszköz — ezt az alárendeltnek meg kell tennie, ha *feladatát* teljesíteni akarja, azaz a kijelölt támadási célt el akarja foglalni. A sáv és irány már csak béklyó az összműködés biztosítása érdekében.

Védelemben felesleges oly feladatokat adni, amely a csoport tevékenységéből amugy is természetesen folyik. Pl.: felesleges szószaporítás, ha azt mondjuk, hogy: »X csoport feladata sávjában védeni.«

A harc-előrsők feladatát azonban védelemben mindig meg kell jelölni. Azaz, hogy fejtsenek-e ki ellenállást, vagy sem?

Védelemben sokszor a védelmi tervet is megállapítjuk. Ez a tüzterven kívül az összhang és együttműködés szabályozását öleli fel és az egyes előrelátható lehetőségek esetén való magatartást szabályozza.

A csoportoknak alá nem rendelt s a vezető parancsnoksága alatt visszatartott gépek (tü., gp., gyá., av., ngp., stb.) csoportosítását és feladatait pontosan körülvonalozni kell.

Védelemben a tüzterv a tervezés egyik leglényegesebb melléke. A *támadás kezdetének* (védelemben állás megszállása és tüzelés

A világháború utáni idők parancsadási technikáját általánosságban akként jellemezhetjük, hogy a parancsok nem eléggé *magyarosak* és túl *hosszuak*.

A nem magyaros parancsstílus nyilvánvalóan a közös hadsereg hatására vezethető vissza. Bár ezt múltó és átmeneti betegségnek tekinthetjük, de a hatás még ma is annyira érezhető, hogy a háború utáni tiszti sarjadék, amelynek tehát a közös hadsereggel semmiféle kapcsolata nem volt, ugyanazokat a hibákat követi el a magyar nyelv ellen, mint azok a tisztek, akik a közös hadseregből származtak. Még évtizedes gondos munkára lesz szükség, hogy a magyar katonai nyelvet az idegen hatás alól fölszabadítsuk.

De a parancsok nyelvezetének ahhoz is alkalmazkodnia kell, hogy ki kapja a parancsot. Tehát a parancsot vevő képességeihez kell a stílust idomítani. Minél egyszerűbb embernek parancsolunk, annál egyszerűbb legyen a nyelvezet. Minél magasabb fokon áll a parancsot adó, annál művésziesebb, vagy szakszerűbb lehet a parancsa.

A túl hosszú, minden alkalommal, minden részletet felölelő parancsok okát abban kereshetjük, hogy a vezetők a szabályzatokat és a különböző parancsadási sémákat helytelenül alkalmazzák. Hiába hangsúlyozzák a szabályzatok, hogy a felsorolt parancspontokra *minden sémától mentesen, a mindenkori helyzetnek megfelelően, csak a szükséges mérvben kell kiterjeszkednünk*. A békegyakorlatok, hadijátékok és alkalmazó megbeszélések keretében mégis azt látjuk, hogy ha valakitől bármely helyzetben parancsot követelünk, az illető első dolga az, hogy valamely kéznél lévő séma alapján — ha kell, ha nem — a parancsséma minden pontjára kitérni igyekszik. Pedig sokszor törnie kell a fejét, hogy ennél, vagy annál a pontnál mit is mondjon? Vagyis tulajdonképpen nincs lényeges mondanivalója. De mivel lehetőleg formailag tökéletes parancsot akar szerkeszteni, minden alkalommal végigskálázza az egész parancssémát.

Ez a rossz szokás nemcsak azért helytelen, mert bőbeszédűsége és az alárendeltek hatáskörébe való beavatkozásra, időfecsérelésre, stb. nevel, hanem egyenesen káros azért, mert az a törekvés, hogy minden alkalommal, minden részletre kitérjünk, elhomályosítja és megöli a *lényeg*et.

Visszapillantva a háborús viszonyokra, azt tapasztaltuk, hogy a középső vezetés harcban — *egészen általánosságban beszélve* — naponta két alapvető, tehát hosszabb parancsot adott ki. Az egyiket (rendszerint a késő délutáni, esti, vagy éjjeli órákban) a másnapi

harctevékenység és a másikat (rendszerint a korá délutáni órákban) az éjjelezés szabályozására. Napközben még a középső vezetés is egészen rövid értesítésekkel és parancsokkal elégedett meg és senki-nek eszébe nem jutott, hogy naponta ötször-hatszor a tájékoztatást, harcálláspontot, híradást, ellátás szabályozását, stb. ismételje, hacsak e tekintetben különleges mondanivalója nem volt.

Ehhez idomult az alsó vezetés parancsadása is. Természetesen az alsó vezetés, minél lejjebb szállunk a vezetői skálán, annál sűrűbben kénytelen parancsolni. De ehhez mérten rövidebbek is a parancsai. Az alsó vezetés békeparancsadásánál azonban azt tapasztaljuk, hogy minden parancsadási alkalomnál, minél kimerítőbb parancsokra törekednek.

Előfordul pl.: hogy a támadásban levő ezredparancsnok a megközelítésre, szétbontakozásra, a készenlétbhelyezésre, a támadás végrehajtására, de később a támadás folyamán szükségessé váló egyéb intézkedéseire irányuló parancsainál is, minden alkalommal a tájékoztatástól kezdve a segélyhely felállításáig minden parancspontra kitér. Holott valamelyik korábbi parancsában úgyszólván mindent szabályozott és csak 1—2 mondatban összefoglalható »új« mondanivalója lenne.

A félreérthetlenség szempontjából fontos az is, hogy a parancs kiadása előtt magunk is átgondoljuk, hogy az alárendelt hogyan oldja meg a neki adott feladatot. Ha ezt megteesszük, meg fogjuk találni a helyes kifejezésmódot arra, amit tenni akarunk.

A kiadásra kerülő harcászati példák nyomán, ismertetjük az alsó vezetés parancsadását változatos harcászati viszonyok között.

Eme példák útmutatásul szolgálhatnak alkalmazó megbeszélések összeállítására és végrehajtására is, mert az alapok oly módon vannak megadva, hogy azokon az elhatározásokat fel lehet építeni. A példák kidolgozásánál azonban a hangsúly a parancsadáson nyugodott.

A közölt parancsok az ezred- és zászlóalj (tüzérsztály) parancsnokok kb. 24 órás tevékenységét ölelik fel. Főjellegzetességük, hogy a vezetők *keveset* parancsolnak és amit parancsolnak, azt túlnyomórészt *rövid részletparancsok* formájában adják ki.

Eme általános megjegyzések után, a szokásos parancsadás lényegesebb részeit változatosan vizsgálat tárgyává téve, a következő megállapításokra jutunk:

A parancsok lényegileg általában a következő főbb pontokra terjednek ki:

- 1.) Helyzetkép (elg. és saját helyzet).
- 2.) Csoportképzés (pk, erő), feladatok, harcászok és irányok.
- 3.) Vezető tartózkodási helye és a vele való ök.
- 4.) Kiegészítő teendők (feld., bizt., légvéd., anyagi ügyek).

1-hez.) A helyzetképpel adjuk meg az alárendeltek számára azokat az alapokat, amelyek az ő további teendőik (elhatározásuk, terük) számára szükségesek. Irányadó itt az, hogy az alárendelteknek annyit — de se többet, se kevesebbet — mondjunk, mint amennyi számukra valóban szükséges, hogy helyesen dolgozhassanak. Ha túl bő és az alárendeltek közvetlenül nem érdeklő részleteket is tartalmazó helyzetképet adunk, feleslegesen hosszú lesz a parancs. Ellenkező esetben pedig, ha nem kapják meg az elengedhetetlenül szükséges tájékoztatást, nem tudnak helyesen és célszerűen cselekedni, s hiábavaló veszteségek és fáradsalmak állhatnak elő. A helyzetképben a saját és elg. helyzetre térünk ki.

A saját helyzet leírásánál bizonyos fokú óvatosság szükséges. Lényegében tehát minél kevesebbet mondjunk és csak azt közöljük, ami az összműködés érdekében okvetlen szükséges. Ez azonban elengedhetetlen.

Az elg. helyzet megadásánál a helyzet más. Itt már bővebbek lehetünk. Feltétlenül meg kell itt adni világosan azt, hogy a vezetőnek mi a benyomása az elg. helyzetről — tehát félreérthetetlen összképet adjunk. Csak így fog az alárendelt a parancsadó szellemében gondolkodni és cselekedni. De ezenfelül meg kell adni mindama konkrét részleteket is, amelyek az alárendelt számára a feladat végrehajtása tekintetében fontossággal bírhatnak.

Néha szokásos, hogy a helyzetkép megadása után, még mielőtt az alárendeltek feladatait és teendőit megszabjuk, körvonalazzuk az egésznek jutó feladatot és a parancsnok szándékát.

Ritka kivétel az, amikor valamely parancsnokság a számára kiszabott feladatot alárendeltjeivel bővebben közölni kénytelen lenne. Tehát rendszerint szükségtelen egy ezred parancsába oly kitételeket felvenni, mint pl.: »az ezred feladata«, hogy x-én ide, vagy oda támadjon, ilyen és ilyen célból. Ezért »szándékom« ez meg ez...

Sokkal egyszerűbb és világosabb, ha a vezető a csoportképzést és feladatokat felölelő parancspont élén röviden megmondja, hogy pl. az ezred ma ide vagy oda támad. Ebből a célból a következőkben intézkedem.... (itt következik a csoportképzés és a feladatok megszabása).

A felülről kapott feladatot, véleményünk szerint csak akkor kell részletesen közölni, ha *csak* szóbelileg intézkedünk és a tekintetbe jövő helyettesítésre hivatottnak is tudomására akarjuk hozni a kapott feladatot. Vagyis ott, ahol a helyettes beugrása pillanatok alatt kell, hogy bekövetkezzék. Ahol írásban kapott és így továbbított parancsokról van szó és a helyettesítés kérdése nem pillanatok műve (mert pl. van törzs és vkt) ott nem szükséges a kapott feladatot az alárendeltekkel bővebben közölni.

Szándékot csupán akkor lenne indokolt külön megjelölni, ha a vezető a parancs kiadása pillanatában még maga sem tudná biztosan, hogy mi módon fogja a kitűzött célt elérni. Erről talán a felső vezetés keretében lehet szó, amikor pl. a vezető szándéka lehet, az elg.-et átkarolólag valamely irányból megtámadni, de még nem tudhatja, hogy sikerülni fog-e? Az alsó vezetés harcintézkedéseiben ilyesmi csak a legkritikább esetekben fordulhat elő, mert az alsó vezető szándékának majdnem mindig fednie kell a végrehajtást. Tehát az alsó vezetés parancsadásában szándékról ne igen beszéljünk. Ez felesleges szószaporítás. A gyakorlatban ez arra vezet, hogy pl. a harcsoportok intézkedésében azt mondja: »*Csoportom feladata*« ebben és ebben a sávban védelemre berendezkedni. »*Szándékom*« az elg. támadását ebben és ebben a vonalban védelemmel megakadályozni. (Ezután következik a védelmi csoportosítás, amely részletesebben ugyan, de ugyanezt öleli fel). Mindez felesleges. Teljesen elegendő e helyett annyit mondani, hogy »A csoport itt és itt véd és ehhez a következő csoportosítást rendelem el....«

2.-höz. *Csoportképzés és feladatok.*

Ez a parancspont felöleli a csoportok parancsnokát, összetételét és feladatát (elsősorban tád. sávokat, védőkörletet, irányt).

Parancstechnikai szempontból helyesebb, ha az egyes csoportok összes idevonatkozó teendőit és minden rájuk vonatkozó részt összefoglalva tárgyalunk, mintha a csoportokat felsorolva, a feladatokat egymás után adjuk ki. Vagyis célszerűbb, ha azt mondjuk, hogy pl. x alez. ezzel és ezzel az erővel oda támad. Sávhatárai... tád. kezdete..., támadását ez és ez támogatja, egyéb feladatai... (derítsen fel..., biztosítson... stb.), ahelyett, hogy felsorolnánk először a csoportokat, azután külön-külön a sávhatárokat, feladatokat, stb., mert ilyenformán az alárendeltek nem találják együtt a rájuk vonatkozó részeket.

Ha kissé elmélyedünk eme parancspont részleteibe a következő megállapításokat tehetjük:

A pk. és a csoport pontos csapatrendjének megjelölése után, megadva a harcsávot (esetleg irányt) és a célt, nem mindig célszerű az alárendelt számára megszabni, hogy ő hol képezze a súlyt. Hacsak különleges okunk erre nincsen. A feladatok megadásánál ne konstruáljunk mindig a hajánál előráncigált feladatokat. Rendszerint maga a tény, hogy támadjon, vagy védjen, milyen céllal és iránnyal már magában foglalja a feladatot. Ha tehát valamely csoport részére valamilyen valóban külön megszabandó feladat nem kínálkozik, ne erőltessük a feladatképzést. Az összműködés szabályozása azonban fontos és ebbe a parancspontba való. (Tüzérségi támogatás, gépekkel való kölcsönös tűztámogatás, összeköttetés, stb.)

A tartalék kijelölésénél (pk., erő), meg kell állapítanunk, hogy az hol csoportosuljon. Támadásban ezenfelül azt is, hogy a tád. előrehaladásával melyik harccsoportot kövesse. Védelemben pedig az előrelátható alkalmazási irányokat.

3.)-hoz. A vezető tartózkodási helve és a vele való összeköttetés.

Az álláspontot meg kell adnunk, mert egyébként az alárendeltek a vezetőt nem találják meg. Védelemben egy álláspont megjelölése kétségtelenül elegendő. De támadásban sokszor elengedhetetlen lesz, hogy az alsó vezető azt mondja meg, hogy mely köteléke közelében fog tartózkodni. Így nincs egy ponthoz, hanem vonalhoz kötve.

Az összeköttetés és h iradás pontban csak oly intézkedéseket vegyünk fel, amelyek nem működnek automatikusan. Pl. azt, hogy az alárendelt zlj-ak, szd.-ok, szak.-ok ök. közeget küldjenek a vezetőhöz, felesleges elrendelni, mert ezt amúgyis meg kell tenniök. Ha azonban egyik-másik alárendelt egységnek a szomszédhoz kell ök. közeget kirendelnie, ezt már el kell rendelnünk.

A h iradás szabályozásánál különbséget kell tennünk a h iradóeszközök vagy alakulatok szétosztásának és a vezetővel való ök. nek szabályozása között. Mialatt az alsó vezető a csoportképzési parancspontban osztja el azokat a h iradóeszközöket és alakulatokat, amelyeket az alárendeltek saját h iradási szükségletének kielégítésére szánt, addig itt, ebben az ök. és h iradási parancspontban csupán azt mondja meg, hogy hol települ a saját hírközpontja és hogy ő maga hol létesít az alárendeltek számára csatlakozási lehetőségeket.

4.)-hez. A kiegészítő parancsrészek.

Íde tartoznak lényegileg a felderítést, biztosítást, légvédelmet, valamint az anyagi ellátást (lőszer- és elemfelvételezés, cü. vonatszolg.) szabályozó, valamint az esetleges különleges természetű (műszaki, gáz, stb.) ügyeket felölelő parancsrészek.

Mindjárt eleve megállapíthatjuk, hogy a békebeli parancsadást ezek a parancsrészek vitték helytelen utakra. Abban a törekvésben, hogy formailag tökéletes parancsokat hozzunk létre és semmi ki ne

maradjon a parancsból, a vezetők a parancs kiadásánál rendszerint nem azon törik a fejüket, hogy a parancs lényegi része (tehát a csoportképzést és feladatokat szabályozó rész) jó, szellemes és ügyes legyen, hanem, hogy ezekből a kiegészítő parancspontokból semmit el ne feledjenek és hogy mit is mondjanak ezen a téren? Ez természetesen a békeiskolázás kinövése. A hiba forrása ott keresendő, hogy a békemunkánál rendszerint alig van arra idő, hogy a vezető ezekbe a tevékenységi ágakba alaposan elmélyedhessen s így pl. a légvédelem vagy az anyagi ellátás terén valóban oly dolgokat vehetne fel a parancsba, amelyek észszerűek. Hanem a parancsban ezekre a részekre is kitér csupán azért, hogy ezzel kifejezze, hogy erről sem feledkezett meg. De az ilyen parancskitételeknek rendszerint semmi megfontolt értelmük nincs.

Ezen a kinövésen csak úgy segíthetünk, ha a parancsadásnál a légvédelemre, anyagi ellátásra, műszaki rendszabályokra, stb. vonatkozó parancsokat csak akkor követelünk, ha ezekre vonatkozólag előzőleg megfelelő alapokat adtunk és azok menetét terv formájában letárgyaltuk. Ilyenkor majd lesz a vezetőknek ezekre a parancspontokra vonatkozóan is ésszerű mondanivalóink, illetve jogosan jelenthetik ki, hogy erre, vagy arra a pontra vonatkozóan pillanatnyilag nincs mit mondaniuk.

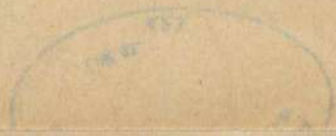
A *felderítésre* vonatkozólag általában külön intézkedést adunk ki. De azért a főintézkedésben (harcintézkedésben) is meg kell mondanunk a felderítési intézkedés lényegét, mert másként a csapat a felderítő részekre rálő. Az alsó vezetés keretében, ha a harcscoportok csak a saját sáviakban végzik a harcfelderítést, külön parancsot erre adni nem kell, mert ez magától értetődik. Ha azonban valamelyik harcscoporttól különleges felderítési feladat végrehajtását kívánjuk, ezt meg kell mondanunk.

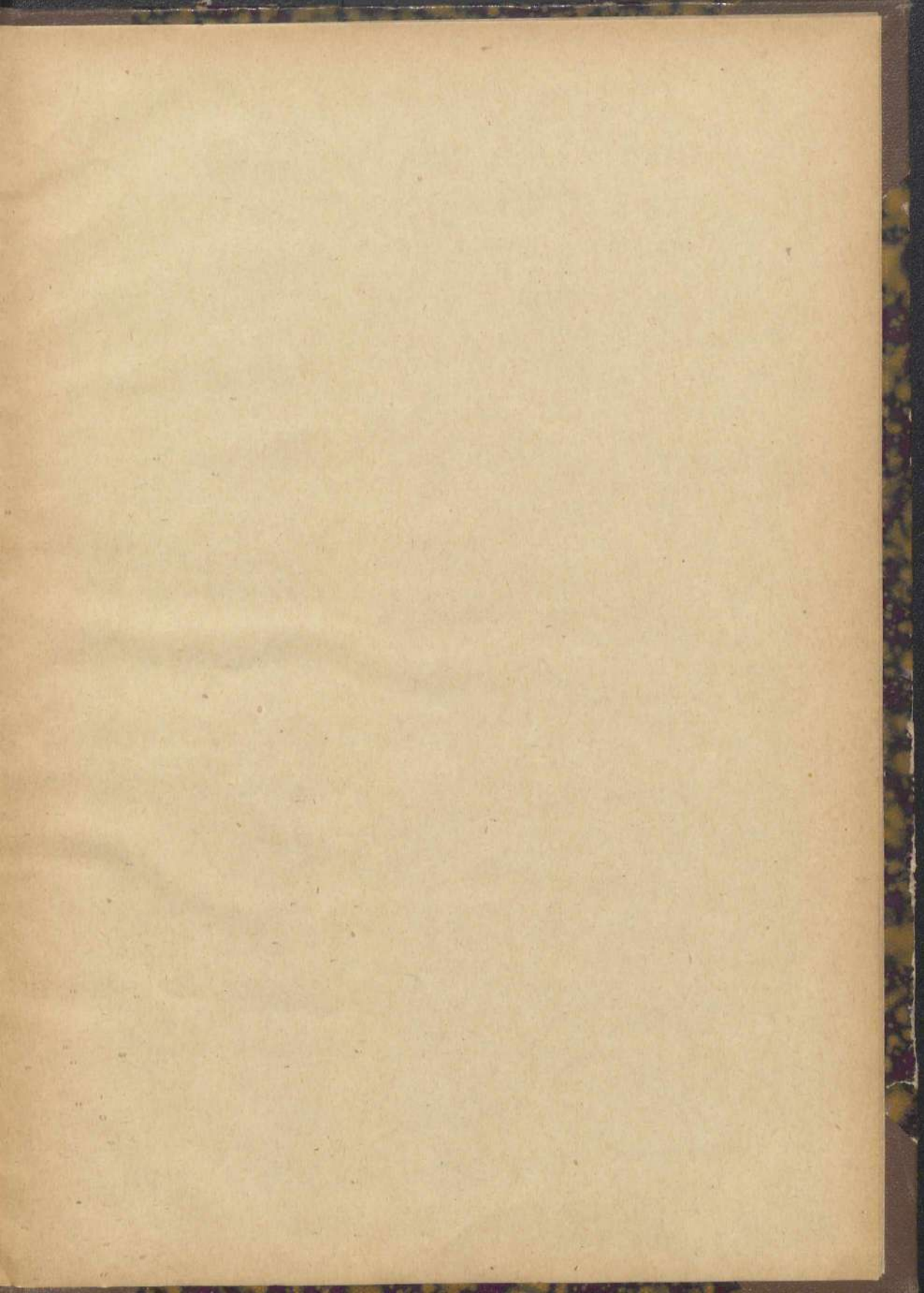
Ugvanez érvényes a *biztosításra* is. Védelemben azonban, ahol a harcélőrsők végzik a biztosítást, pontosan körvonaloznunk kell a harcélőrsők feladatát (ellenállás, vagy csak kizárólag biztosító tevékenység).

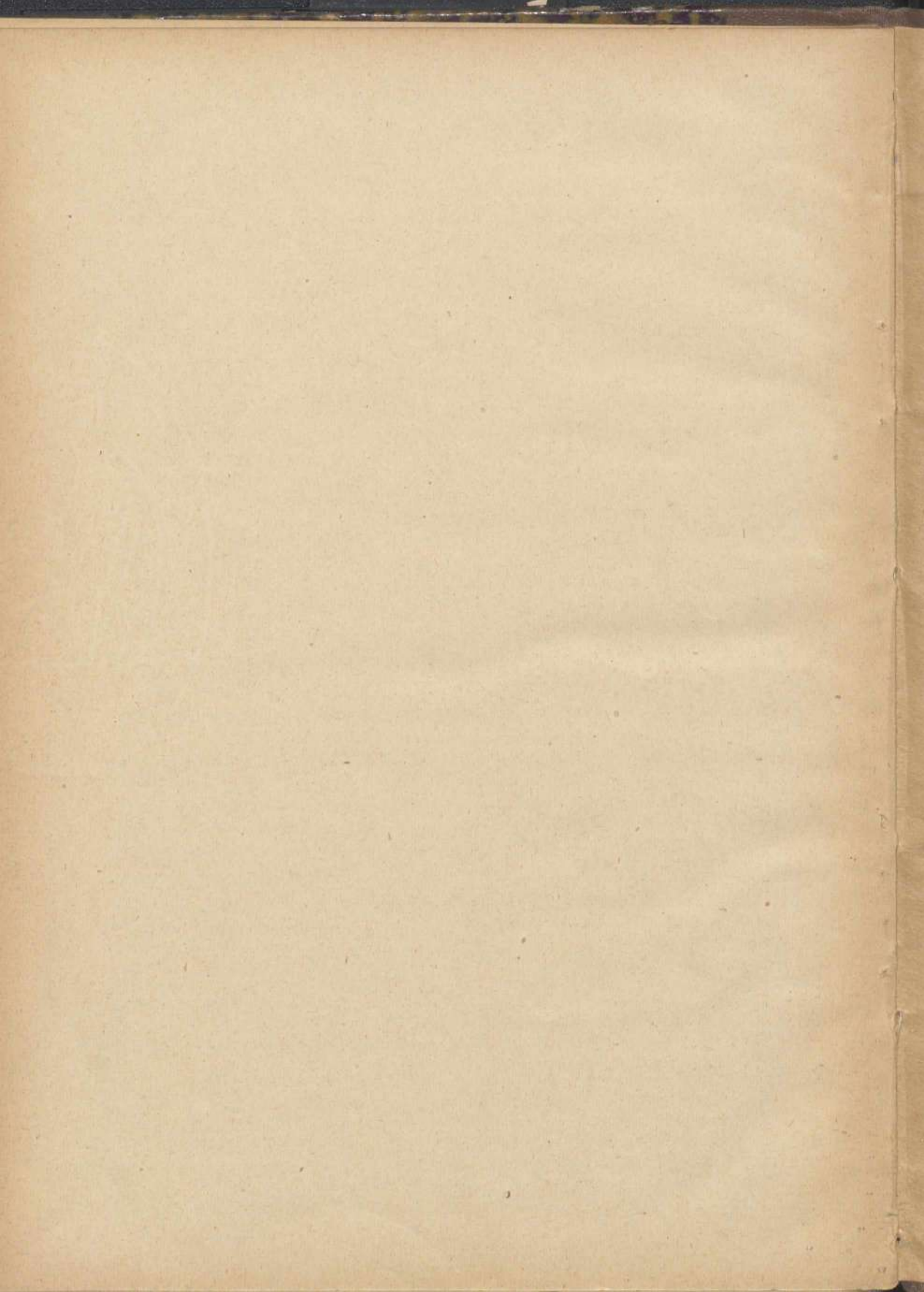
A *csapat-légvédelem* elrendelésénél az alsó vezetés rendszerint a saját, harcra hivatott, eszközeire lesz utalva. Igénybe vehető a géppuskák 1/6-1/3 része. De ha fontosabb tűzfeladat adódik, a légvédelemre rendelt gépek erre a célra lesznek igénybe véve.

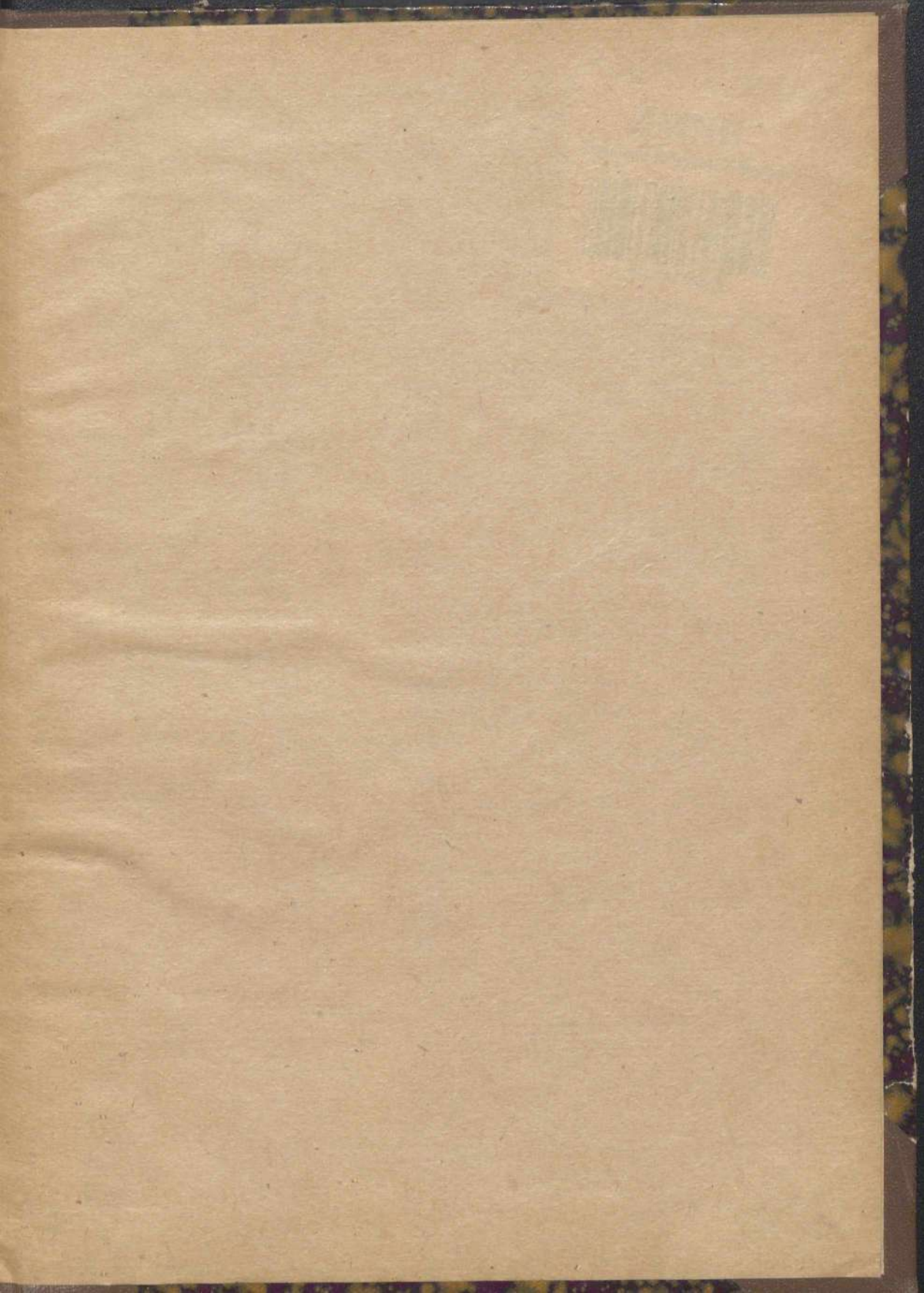
Az *anyagi ellátást* szabályozó parancspont csupán azt tartalmazza, amit a csapatnak az adott helyzetben tudnia kell. Tehát pl., hogy hol lehet lőszert és élelmet felvételezni, hova kell a sebesülteket leadni, illetve irányítani, végül, hogy a felesleges vonatrészek hova küldendők, illetve hol találhatóak.

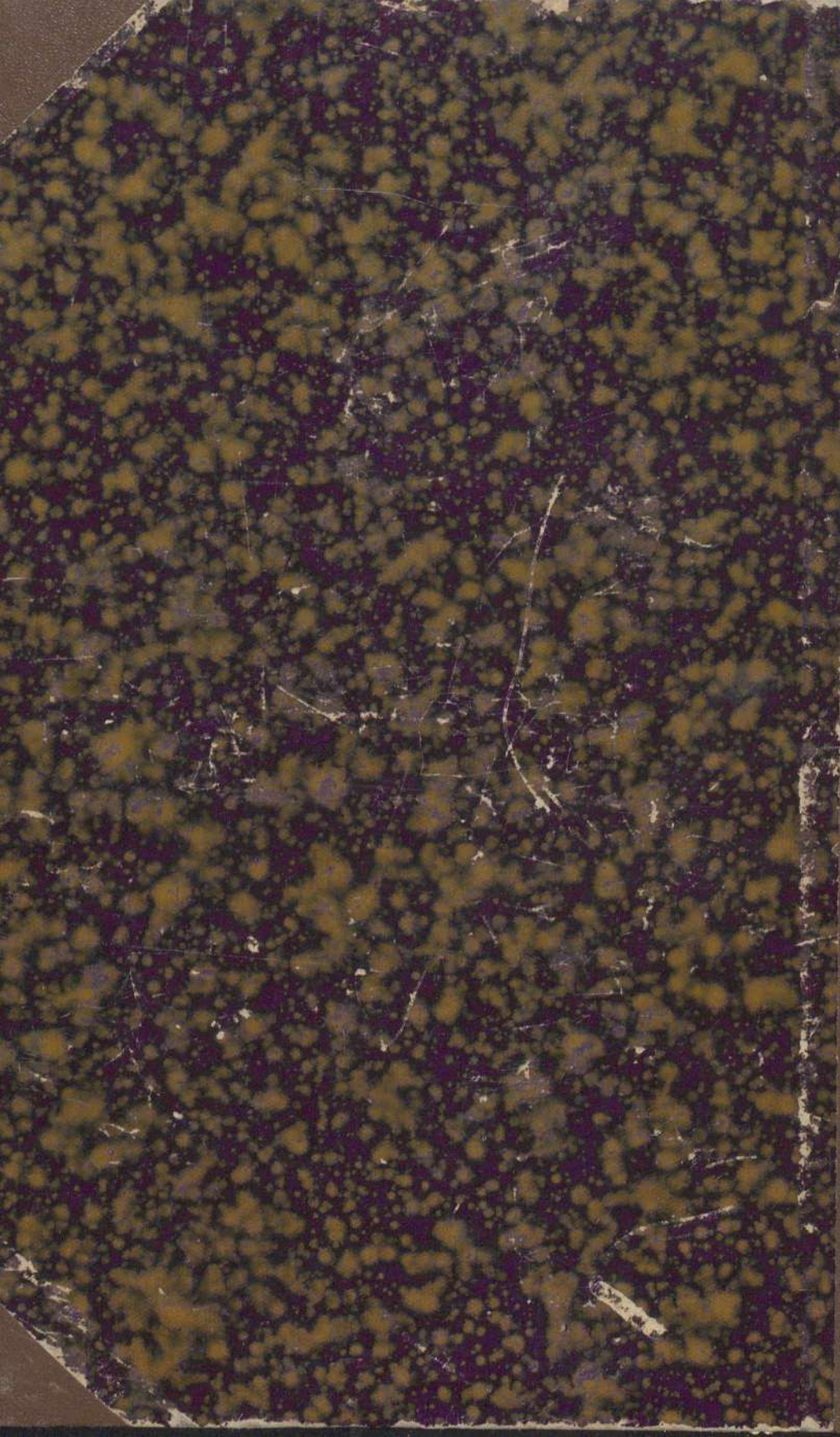
ZMNE

Egyetemi Központi Könyvtár

7317792

M